PAKIROBOTID

Praegu tehakse väga palju rumalat tööd

Kui tahad läbi lüüa, pead tegema tooteid, mida maailmas veel olemas ei ole. Kusjuures hea äriidee ei maksa mitte midagi, neid saab osta 10 eurot ämbritäis, asi on teostuses, ütleb Cleveroni juht **Arno Kütt**. ▶ 6-7

TÖÖJÕUD

Macron püüab tõrjuda Poola torumehi

Üks osa Prantsusmaa presidendi Emmanuel Macroni tööturu reformist on Euroopa Liidu reeglite muutmine töötajate teise liikmesriiki lähetamise kohta. Sellele käis ta Ida-Euroopa riikides toetust otsimas. ▶ 8-9

INVESTOR

Krüptoraha saab sama tavaliseks kui internet

Liina Laasi tuntakse internetis EstonianTraderi nime all. Kaupleja, kelle erihuviks on krüptorahad, on veendunud, et see on justkui internet, millesse alguses ei usutud ja millest keegi aru ei saanud. ▶ 14-15

PÄEVA TEGIJA ▲

Kasela lubas dividende maksta

PRFoodsi juhilt **Indrek Kaselalt** uuriti eile aktsionäride erakorralisel üldkoosolekul, kuidas ikka dividendidega jääb pärast soomlaste Trio Tradingu äraostmist. Kasela tunnistas, et viimati dividende ei makstud, sest konkurendi äraostmiseks oli raha tarvis, aga muidu jääb ikka jõusse põhimõte, et kolmandik puhaskaumist makstakse välja dividendina. Kasela ütles, et ta ise on aktsionärina ju samuti dividendide saamisest huvitatud.
▶ Loe lisaks lk 2

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Teisipäev, 29. august 2017
nr 151 (5749) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,1925 ▲	0,8386 ▼	9,5155 ▼	69,6590 ▲	35,61 ▼	-0,272 ▲

SALADUS

Peitusemäng Signaalis jätkub

Pärast Äripäevas ilmunud lugusid Tallinna liiklushangetel võidutsevast *offshore*-omanikega firmast Signaal vahetusid Küprose registris omanike nimed. Mõni kuu on jäänud tähtajani, mil seadus kohustab avalikustama tegelike kasusaajate nimed. ▶ 4-5

FOTO: RAUL MEE

LÜHIDALT

Brexiti-kõnelused jätkuvad

Eile Brüsselis jätkunud Brexiti-kõnelustel ütles Suurbritannia Brexiti-minister David Davis, et tahab laiendada läbirääkimisi ja arutleda ka kaubavahetuse üle. Euroopa Liidu teatel tuleb aga enne teemaderingi laiendamist liikuda edasi sellistes küsimustes nagu kodanike õigused, Iirimaa piiri teema ja millised on täpselt lahutuse tingimused. Mõlemad pooled on teatanud, et praegu toimuvas kolmandas läbirääkimiste ringis läbimurret oodata ei ole.

Balti börsi anomaalia

Läti kinnisvarafirma VEF kaupleb Balti börsi lisanimekirjas ning hoolimata tagasihoidlikust päevakäibest on ettevõtte aktsia meeletult tõusnud. Nasdaqi lehel oli VEFi päevakäibeks eile lõunal märgitud napilt 238 eurot. Kuid piisas vaid 200 aktsia liigutamisest, et väärtpaberi hind tõuseks 71,97 protsenti. Eile kaupleb väärtpaber 1,19 euro tasemel.

Air Berlin saab Saksamaa valitsuselt rahasüsti

Saksa valitsus plaanib laenuga toetada maksejõuetut lennufirmat Air Berlin, teatas riigi majandusministeerium. "Mõned tehnilised detailid tuleb veel korda ajada, kuid laenuraha on olemas ning kõik edeneb vastavalt planeeritule," ütles majandusministeeriumi esindaja Reutersile. Laenu suurus on 150 miljonit eurot ning selle abil loodetakse järgneva kolme kuu jooksul tagada lendude jätkumine. Air Berlinil on 7200 töötajat ja valitsus loodab, et laenust on abi töökohtade säilitamisel.

TEHING

Juhatus ostis Soome ravimifirma Balti äri välja

Soome farmaatsiafirma Oriola müüs oma Balti äri kohalikule juhatusele. Kauba sees on ka Eesti äri, ent ühtegi eestlast ostjate pundis pole.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

Käed löödi eelmisel nädalal ning kokkuleppe järgi müüb Soome firma oma Balti üksuse selle juhatusele, mis on koondunud SIA Oribalt Groupi nimelise Läti ettevõtte alla.

Äri pole paha – kolme riigi peale kokku oli käive mullu 54 miljonit eurot, maksueelne kasum aga 1,2 miljonit. Oriola palgal oli Baltikumis eelmise aasta lõpu seisuga 160 inimest. Müüakse ravimeid, loodustooteid, tervishoiukaupu ja kosmeetikat. Oriola-KD kontsern teenib suure osa oma rahast näiteks logistikast ja muude teenuste pealt. Samas on firmal ka mitu oma kaubamärki, näiteks Eestiski tuntud Helosani kreem, Valiolt saadud litsentsi alusel tehakse ka Gefiluse kapsleid.

Kogu kontserni jaoks on aga see vaid piisk meres: mullu oli kogu Oriola-KD grupi käive üle 1,64 miljardi euro ning juba kasum ulatus 351 miljonile eurole. Lisaks Balti turule ajab firma äri Soomes, Rootsis, Taanis ja Venemaal.

Miks otsustati Balti ettevõtted maha müüa? "Tahame oma äri arendamisel kes-

LAIENEMINE

Aktsionärid kinnitasid PRFoodsi ostuleppe pea ühehäälselt

LIINA LAKS
liina.laks@ariapaev.ee

Eile kinnitasid PRFoodsi aktsionärid erakorralisel üldkoosolekul Soome kalakontserni Trio Tradingu ostu.

Koosolekul oli esindatud ligi 71 protsenti häältest ning otsus osta enam kui kolme miljoni euro eest Soome üks suurimaid kalatööstusettevõtteid Trio Trading võeti vastu 99,8protsendise häälteenamusega.

PRFoodsi ainus juhatuse liige Indrek Kasela ütles, et koostöö Trioga on olnud pikaajaline ja seetõttu pikalt mõtlema ei pidanud. Juba on käes ka PRFoodsi laienemise esimesed viljad: esimene kalalaadung ootab teele saatmist Suurbritanniasse, kus kesksuvel omandatud John Ross JR ja Coln Valley Smokery seda töötlema asub.

Trio Tradingu nõukogu esimees Mats Storbjörk ütles, et nende jaoks on tegu hea võimalusega globaalselt laieneda. "Kala on aasta-aastalt hakatud rohkem sööma, nii et see on kindlasti õige äri, kus olla," ütles Storbjörk.

Storbjörki sõnul loob ettevõtete ühinemine hea võimaluse turupositsiooni parandamiseks, sest kui Soomes on kõige enam levinud just nii-öelda kampaaniakala – lõhe ja forell – siis Suurbritannia firmadega koostöös saab luua ka kõrgema hinnaklassi toodangut.

PRFoodsi aktsionär Indrek Kasela ja Trio nõukogu esimees Mats Storbjörk on senise koostööga rahul. FOTO: ANDRAS KRALLA

"Meil on väike, kiire ja efektiivne meeskond, kes suudab kiiresti uute oludega kohaneda," iseloomustas Storbjörk ettevõtet. Storbjörk jääb edasi ettevõtte juhtkonda, kuna see oli tema sõnul ka üks PRFoodsi ülevõtmiskriteerium.

Aktsionärid dividendi kohta

Aktsionärid kasutasid juhust, et uurida kontserni juhilt Indrek Kaselalt, kui suureks paisub laenukoormus.

"PRFoods on võtnud ostutehingute rahastamiseks laenu 13,5 miljonit eurot SEBst ja 1,5 miljonit eurot enamusaktsionär Amber Trustilt. Eesmärk on hoida laenukoormust mitte kõrgemal kui 3,5 × EBITDA ehk maksude ja kulumieelne kasum," vastas Kasela.

Samuti uuriti Kaselalt PRFoodsi dividendipoliitika kohta. Kasela lubas sellel lähemalt peatuda järgmise aasta aktsionäride üldkoosolekul, kuid ütles, et kontserni plaan on üle jäävat raha ikka aktsionäridega jagada.

"PRFoodsi siiani kehtiv dividendipoliitika on olnud, et kolmandik puhaskaumist makstakse välja dividendina. Viimasel aastal seda küll ei tehtud, kuna raha oli vaja ettevõtete omandamiseks," selgitas Kasela.

"Olles ise üks suurematest väikeaktsionäridest, olen ma muidugi huvitatud, et ettevõte kasum ja ka dividendid tulevikus kasvaksid," lausus Kasela.

PRFoodsi aktsia on selle aastaga tõusnud pisut enam kui 40 protsenti, 0,52 euro tasemele. Eile lõunal oli aktsia 0,76 protsendiga miinuses.

HIND

PRFoodsi tormiline aasta

aktsia hind eurodes

ALLIKAS: BLOOMBERG

Tahame oma äri arendamisel keskenduda Soomele ja Rootsile, kus näeme suurt potentsiaali ning kus oleme alustanud suurte arendusprojektidega.
Oriola asepresident Kimmo Virtanen põhjendab müüki.

Oriola Warehouse Espoo. FOTO: ORIOLA

kenduda Soomele ja Rootsile, kus näeme suurt potentsiaali ning kus oleme alustanud suurte arendusprojektidega," rääkis Oriola asepresident Kimmo Virtanen börsiteates. Asepresident lisas, et seetõttu tehtigi vastavalt ettevõtte strateegiale otsus müüa Balti äri senisele juhatusele. Tehing peaks jõustuma kolmanda kvartali lõpuks.

Tulevikus hakkab lahku löövat äri juhtima senine Balti äriüksuse juht ning ühtlasi SIA Oribalt Groupi direktori ametit pidav Pekka Ruokanen. "Oleme ülevõtmisega väga rahul," teatas ta ja lisas, et ostjatel on Balti äride tüürimisel hulk aastaid kogemusi ning väljakutse neid nüüd omanikena arendada on põnev.

Jätkatakse endises mahus

Äripäevale kinnitas Ruokanen, et igapäevane äritegevus Eestis ja mujalgi Baltikumis jääb samasuguseks, nagu see seni on olnud.

Kes siis äri ostavad? Ringis ongi Pekka Ruokanen Soomest, Audrius Pivoras Leedust ning Alona Zotova ja Ronalds Slosbergs Lätist. "Eestist väljaostutiimis inimesi pole," märkis ostjate esindaja Ruokanen. Ta lisas, et siinsete äride juhtimist jätkab kohalik juhatus samamoodi nagu seni.

Eestis on Oriolal kaks eraldi ettevõtet – põhiline juriidiline keha on AS Oriola, ent eelmisel aastal asutati selle baasil ka Oriola Estonia OÜ nime kandev firma, mis koondab ettevõtte tarbijakaupade hulgimüügi äri. Eesti üksuse juhataja on Taavo Kivistik.

Firmade tulemused on enam-vähem nullis. Ravimite müügiga tegelev AS Oriola teenis müügist mullu 11,5 miljonit ning lõpetas aasta 261 euro suuruse puhaskasumiga. Aasta varem, kui ärispekter oli laiem, oli käivet 12,9 miljoni jagu ning kahjumit 33 700 euro eest.

Loodustoodete, tervishoiukaupade ja kosmeetika müügi võttis aasta keskel üle Oriola Estonia, mis sai tegutseda kaheksa kuud ning jõudis selle ajaga käivet teha 1,4 miljoni euro eest. Puhaskahjum oli samal ajal 68 400 eurot.

internetiturunduse meistriklassid
turundustreff.ee
Turundus Facebookis / Wordpress / Sisuturundus internetis / Google Adwords / Google Analytics

STATISTIKA

Ehitatakse üha rohkem, eriti kortermaju

Eesti ehitusettevõtted ehitasid teises kvartalis eelmise aasta sama ajaga võrreldes Eestis ja välisriikides kokku 18% rohkem, teatas statistikaamet.

Vaid Eesti ehitusturgu arvesse võttes kasvas ehitusmaht 25%. Teises kvartalis ehitati omal jõul 627 miljoni euro eest, sellest hooneid 391 miljoni ja rajatisi 236 miljoni euro eest. 2016. aasta teise kvartaliga võrreldes suurenes hoonete ehitamine 9% ning rajatiste ehitamine enam kui kolmandiku võrra.

Kohalikku ehitusturgu mõjutas enim rajatiste ehitus, mis pöördus tänavu aasta algusest taas kasvule. Jätkuvalt püsib kasvutrendil ka hoonete ehitamine. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga kasvas hooneehitusmaht nii uusehituse kui ka remondi- ja rekonstrueerimistööde puhul.

Välisturul tegutsevate Eesti ehitusettevõtete ehitusmaht vähenes 2016. aasta teise kvartaliga võrreldes ligi poole võrra põhiliselt hooneehitustööde mahu vähenemise tulemusena. Välisriikidesse tehtud ehitusmahu osatähtsus kogu ehitusmahus oli tänavu teises kvartalis 6%, mullu samal ajal 12%.

STATISTIKA
Ehitus püsib kasvutrendil
ehitusmahuindeksi trend
(2010 kvartalite keskmine=100)

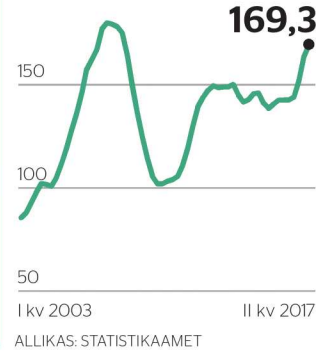

ALLIKAS: STATISTIKAAMET

Ehitisregistri andmetel lubati tänavu teises kvartalis kasutusse 1422 uut eluruumi, s.o 97 eluruumi rohkem kui aasta varem. Pooled valminud eluruumidest asuvad Tallinna korterelamutes.

Nõudlus uute hea asukohaga kvaliteetsete elamispindade järele püsib. Selle aasta teises kvartalis väljastati ehitusluba 2066 eluruumi ehitamiseks, mida on üle kümnendiku rohkem kui mullu teises kvartalis. Eelistatuim elamutüüp oli korterelamu.

Kasutusse lubati 243 mitteelamut kasuliku pinnaga 216 000 ruutmeetrit. Enim lisandus uut lao- ja tööstushoonepinda.

ÄRIAPÄEV.EE

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee
Äripäev
29. august 2017

KASUSAAJAD

Salapärane Signaal sai Küprosel uue omaniku

Pärast Äripäevas ilmunud lugusid Tallinna liiklushankel kallima pakkumise kiuste võidutsenud *offshore*-omanikega firmast Signaal vahetusid Küprose registris omanike nimed.

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Äripäev

Kui varem oli Tallinna linna pikaaegse partneri, aastaid kõiki linna liiklusmärke ja valgusfoore hooldanud ASi Signaal TM omanikfirma Luce Invest Ltd registreeritud ühte Küprose pealinnas Nicosias asuvasse kesklinna advokaadibüroosse Kinanis LLC, siis nüüd on Luce Investi aadressiks märgitud rannaäärne Pareklisia turismipiirkonna korter teisel pool saart asuvas Limassoli regioonis.

Juba mais – vahetult pärast Äripäeva lugude ilmumist – tehtud muudatused said Küprose äriregistris nähtavaks alles 12. augustil.

Esimene päris inimene

Seni vaatasid Küprose kohalikust äriregistrist Signaali emafirma Luce Invest Limited omanikuks märgituna vastu vaid järgmised anonüümsed *offshore*-firmad: Zoulian Consultants ja Zoulian Investments, ning juhina kohaliku advokaadibüroo esindaja Eleni Kinani, kes varemgi maksuparadiisidesse registreeritud firmade hingekirjas figureerinud.

Tänavu 15. mail müüsid salapärased Zouliani-nime kandvad firmad oma Luce Investi aktsiad maha ja ettevõtte ainuomanikuks sai Vene kodanikust Küprosel tegutsev advokaat ning äri- ja maksukonsultant Pjotr Brazhnikov, Küprosel tegutsedes inglisepäraselt Petr Brazhnikov.

Vahetult enne omanikuvahetust oli Äripäev kirjutanud Tallinna linnajuhtide teadmatusest oma pikaajalise partneri Signaali omanikest ja tegelikest kasusaajatest ning kahes juhtkirjas avaldanud seisukoha, et avalik sektor ei peaks käsi lööma ettevõttega, mille omanikud pole teada ning et linnavalitsus peaks maksumaksja raha mängu panema ainult koostöös selliste ettevõtetega, mille taust on laitmatu ja omanikering avalikult teada.

Seos paljude firmadega

Brazhnikovile kuulub Küprosel omanimeline konsultatsioonifirma Brazhnikov & Partners Ltd.

Oma büroo lõi ta 2011. aastal, varem on ta töötanud naftagigandi Lukoili heaks nii Küprosel kui ka Usbekistanis.

Luce Investis on nüüd ametis ka sekretär, Brazhnikovi büroos töötav Olga Bolotnikova. Brazhnikov on lisaks Luce Investile kas direktori või sekretäri ametis veel üheksas Küprosel registreeritud ettevõttes. Kokku on ta olnud seotud 96 ettevõttega.

Äripäev pöördus Brazhnikovi büroose temalt kommentaari saamiseks, kuid paraku jäid kõik küsimused ka pärast mitmepäevast ootamist vastusteta. Brazhnikov on andnud viimastel aastatel mõne üksiku intervjuu Vene ajakirjanduses.

Väldivad vastamist

Samal ajal on toimunud vahetus ka Signaali enda nõukogus. Alates 17. maist kuulub Signaali nõukogusse Kristo Sepp, kes vahetas välja seal 2015. aastast olnud Mart Mägi. Nõukogus jätkavad Andres Peets ja Signaali otsese omaniku OÜ CGI esindaja Tiit Arro.

Viimast ei õnnestunud Äripäeval mitme päeva jooksul tabada. Arro ei vastanud ühelegi Äripäeva kõnele ega kirjale, kuigi Signaali puudutavate küsimustega soovitas tema poole pöörduda ka praegune Signaali nõukogu liige ja kunagine omanik Andres Peets. Ka kevadel jättis Arro vastamata kõikidele küsimustele Signaali varjatud omanike kohta ja vältis ajakirjandusega suhtlemist.

Detsembris jõustub aga seadusesäte, millega peavad Eesti ettevõtted oma tegelikud kasusaajad äriregistris kahe kuu jooksul avalikustama, seda tegemata jättes ähvardab neid kopsakas trahv. Ettevõtetele saadetakse eeltäidetud ankeedid nende firmade teadaolevate tegelike kasusaajate kohta. Kui need erinevad sellest, kes need näiliselt on, peavad firmad ise esitama õiged andmed. Nende õigsuse eest vastutab ettevõtte juhatus.

PANE TÄHELE

Signaal sai Küprosel uue *offshore*-omaniku

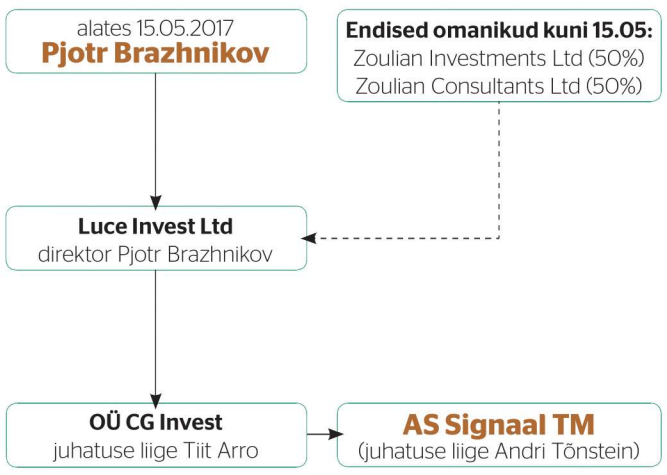

ALLIKAD: ÄRIREGISTER, INFOCREDIT.COM

Signaali kunagine omanik ja senine nõukogu liige Andres Peets märkis, et praegu puudub soov jagada infot, kes on Signaal tegelik omanik.
FOTO: JÖRGEN NORKROOS / ÕHTULEHT / SCANPIX

Andres Peets: ei soovi seda avalikkusega jagada

Signaali kunagine omanik ja senine nõukogu liige Andres Peets ei vastanud küsimustele, kes on Küprosel tegutsev Pjotr Brazhnikov ning miks firma omanik vahetus.

"Oi, mina kahjuks ei oska sellele küsimusele vastata. Seda peab vist ikkagi küsima härra Arro käest. Ma olen poolteist kuud eemal olnud, alles eile saabusin, ma pole üldse asjadega kursis, meil on järgmine koosolek alles septembris," lausus Peets.

Märkuse peale, et omanikuvahetus toimus juba mais ehk hulga rohkem kui poolteist kuud tagasi, ütles Peets, et loomulikult on ta kursis, et omanikuvahetus on toimunud, aga ta ei soovi sellest avalikkuses rääkida.

Kas te olite omanikuvahetusest teadlik? Jutud on käinud küll, aga aktsioonidest pole ma olnud küll teadlik. Ma olen olnud poolteist kuud täiesti eemal kõikidest nendest asjadest.

Omanikuvahetus toimus mais, see on palju rohkem kui poolteist kuud tagasi. Nii... ma ikka soovitan veel härra Arrole helistada.

Miks omanikuvahetus vajalik oli? Omaniku vahetumine oli ju teada varem kui pooleteise kuu eest. Jah, aga see on nüüd küll teema, mida ma Äripäevaga jagada ei tahaks. Muidugi olime teadlikud, ikka-ikka. Aga sellest me räägime oma ringis.

Aga miks te seda varjate? Me ei varja seda, meil puudub soov seda avalikkusega jagada. Praegu on selline otsus. Te olete ju teadlik sellest seadusest, mis üsna pea jõustub, kus lõplik kasusaaja tuleb avalikuks tuua, nii et me seda teeme. Me oleme sellega kursis. Aga hetkel meil see soov lihtsalt puudub.

Kelle te siis kasusaajana avalikustate? Kas Pjotr Brazhnikovi? Siis me toome avalikuks selle, kes on lõplik kasusaaja. Nii, nagu seadus seda ette näeb.

Kas tema siis pole lõplik kasusaaja? Kallis ajakirjanik, ma veelkord ütlen, kui see seadus jõustub, siis vastavalt seadusele me ka käitume ja teeme avalikuks oma lõpliku kasusaaja. Praegu meil selleks soov ja tungiv vajadus puudub. Kena päeva jätku!

Kui see seadus jõustub, siis vastavalt seadusele me ka käitume ja teeme avalikuks oma lõpliku kasusaaja.

Signaali nõukogu liige Andres Peets

ESINDUS VÕI FILIAAL VALGEVENES
E-post: esindus@tut.by Tel: +375 29 662 3301 (vene keeles)

LÜHIDALT

Pea kolmandik küsitletuist käib Lätis alkoholi ostmas

Ligi 30 protsenti 18–74aastastest eestlastest on käinud sel aastal Lätis alkoholi ostmas või lasknud seda endale sealt tuua, kirjutas Postimees.
Postimehe tellitud ja Kantar Emori tehtud küsitlusest selgus, et 5,4 protsenti vastanutest ostab vähemalt korra kuus alkoholi lõunapiiri tagant, kus alkoholiaktsiis on Eestiga võrreldes madalam. Oodatult on kõige aktiivsemad Läti vahet käijad lõunaeestlased, kellest tunnistas 55,2 protsenti, et on 2017. aastal lõunanaabri maksumärkidega alkoholi tarbinud.

Tulu deklareeris rekordarv inimesi

Oma möödunud aasta tulusid deklareeris ligi 688 000 inimest, mis on kogu tulude deklareerimise perioodi rekord, teatas maksu- ja tolliamet.
Ameti teenindusosakonna juhtivspetsialist Hannes Udde ütles, et viimase aasta kasvu taga oli eelkõige madalapalgaliste toetuse taotlemine.
Alates 1999. aastal teenitud tuludest, mil sai esimest korda elektroonselt tulusid deklareerida, on deklareerijate arv kasvanud 27 protsenti, toona deklareeris oma tulud pool miljonit inimest.
Eelmise aasta kohta käivate deklaratsioonide alusel tagastatav keskmine summa deklaratsiooni kohta ja ka üldine tagastatav summa Udde sõnul märkimisväärselt ei muutunud.

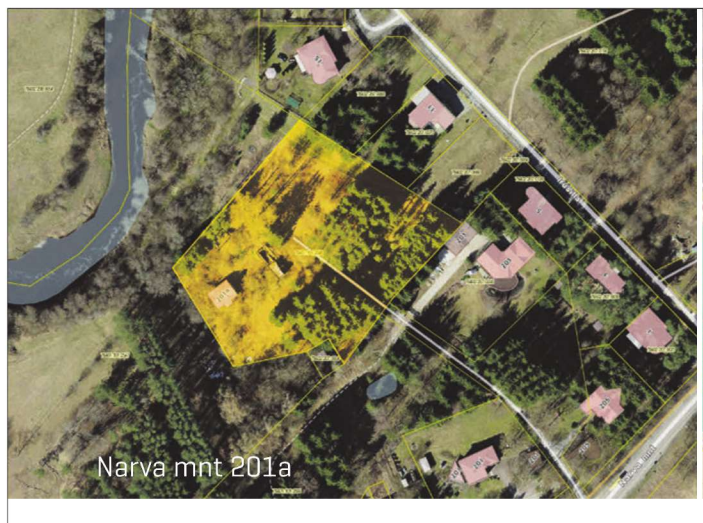

RMK müüb enampakkumise teel kaks kinnisvaraobjekti Tallinnas.

Suuline enampakkumine toimub RMK Tallinna kontoris, Toompuiestee 24,
11. septembril 2017 kell 12.00.

Pirita linnaosas, Narva mnt 201a asuv kinnisasi suurusega 8920 m², 100% elamumaa.
Alghind 493 000 eurot.

Pirita linnaosas, Kiviaia tee 11c asuv kinnisasi suurusega 8567 m², 100% tootmismaa.
Alghind 446 000 eurot.

RMK enampakkumisel osalemise tingimused ja kõik müügiobjektid leiate **www.rmk.ee** kodulehelt klikkides bänneril „KINNISVARA ENAMPAKKUMINE".

RMK

ÄRIPLAAN

Arno Kütt: häid äriideid on ämbrite viisi

Kui tahad maailmas läbi lüüa, pead tegema tooteid, mida maailmas veel olemas ei ole. Kusjuures hea äriidee ei maksa mitte midagi, neid saab osta 10 eurot ämbritäis, asi on teostuses, ütleb maailmas läbi löönud Cleveroni juht Arno Kütt.

MARILI NIIDUMAA
marili.niidumaa@aripaev.ee

Äripäev

Äriplaani konverentsil esineva Arno Küti juhtimisel on Cleveronist vähem kui kümne tegevusaastaga kujunenud maailma tippu kuuluv pakiautomaatide ja -robotite tehnoloogia arendaja. Lisaks on Kütt mööblit müüva veebikaubamaja ON24 omanik – see veebipood läks mõni aasta tagasi käibelt mööda senisest turuliidrist, Sotka ja Asko jaemüügikette koondavast Indoor Groupist.

Cleveronist kirjutavad maailmas tuntud meediaväljaanded, näiteks Business Insider. Kuidas üles ehitada hittettevõtet? Kui toode on hea ja see inimestele meeldib, siis sellest räägitakse. Paneme ennast lõpptarbija kingadesse, et see talle meeldiks. Ja kui meeldib, siis ajakirjanduslik tähelepanu on selle tagajärg.

Mis tõi teile edu Walmartiga? Me töötame välja sellised tooted, mida praegu olemas ei ole. Kui see toode õnnestub ja sa oled sellega maailmas esimene, siis on sul suured võimalused saada selline klient nagu Walmart. Kui sa tahad ainult kopeerida olemasolevat, siis on väga keeruline jõuda nende klientideni. Kui Walmartil on mure, mida ta tahab lahendada, ja kui sa pakud sellise lahenduse, mida keegi teine pole pakkunud, siis ei ole üldse keeruline jalga ukse vahele saada.

Kui tõsiselt olete mõelnud kaubaveost droonidega? Amazon tuli aastaid tagasi välja jutuga, et nad hakkavad droonidega pakke vedama. Mu esimene reaktsioon oli, et see on PR-trikk. Kui panin numbreid Excelisse ja natukene süvenesin, sain aru, et seal ootab väga tõsine tulevikuäri. Droon on teatud kohtades kõige kiirem ja kõige odavam. Viljandis testisime teenust sel suvel – mobiiltelefonist tellisid endale joogi ja viie minuti pärast oli jook kohal. Meil on vaja veel palju arendusega tegeleda, kuid ma olen kindel, et droonidega kaubavedu tuleb. Kas viie või kümne aasta pärast, aga tuleb.

Kes on järgmine klient, kellest me veel ei tea? Meil on palju läbirääkimisi pooleli, järgmine suurem tuleb Euroopa poolt. Täna veel nime öelda ei saa.

Millal me saame teada? Ma arvan, et Äriplaani konverentsil. Räägime väga tuntud ettevõttest, ma kahjuks rohkem ei saa rääkida.

Mis on teile majandusaasta tähtsaim teema, mille üle pead murrate? Uus klient. Lisaks me alles käivitame koostööd Walmartiga, sada masinat on veel väike arv. Kuidas kasvada nii, et kvaliteet ei kannataks, kuidas koostöö sujuks?

Muidugi tuleb vaadata, kuhu see äri üldse läheb. Toidukaupade internetipoed tulevad järjest jõulisemalt peale, lisaks tavapakkidele on vaja saada pakiautomaatidesse ka toidupakke. Pidevalt on uued arendused, ei saa olla ainult üks arendus korraga, iial ei tea, kas see töötab või ei tööta. Kortermajadesse teeme nutipostkaste. Me oleme võtnud lolli töö ära, et inimesed seda tegema ei peaks. Millega saab masin ja robot hakkama, seda võiks see ka teha. Loomingulist tööd ja otsustamist võiks inimene teha.

Äripäeva Infopank www.infopank.ee
Cleveron AS

> **Üks kalkulatsioon, mida ma olen teinud, on, et kui palgad kahekordistuvad ja sa siis ei suuda elujõuline olla, siis on midagi valesti.**
> **Arno Kütt tunneb palgasurvet.**

Miks te ei kaasa väliskapitali? Meilt on ka paljud Eesti inimesed uurinud, kas saaks aktsiaid osta. Eesti hoiustel on nii palju raha, mis otsib kohta, kõigepealt tuleks meie enda raha ära kasutada ja siis välisinvestorite poole vaadata.

Me tahaks ikkagi Eesti ettevõte olla, mitte näiteks Walmarti arendusosakond. USA projekti läbirääkimistel oli kõige raskem osa see, et meie nõudsime, et meie toodetele peab jääma Cleveroni kaubamärk. Nii nagu autodel on BMW märk, siis meie automaatidel on meie logo.

Kas palkate inimesi juurde? Palkame spetsialiste, IT-inimesi, insenere, projektijuhte. Eelmise aasta lõpus oli meil 45 töötajat, loodame aasta lõpuks 100 töötajani kasvada. Palgakasv on samuti tuntav. Üks kalkulatsioon, mida ma olen teinud, on, et kui palgad kahekordistuvad ja sa siis ei suuda elujõuline olla, siis on midagi valesti.

Kas Viljandis tegutsemine on pigem eelis või mõnes mõttes rist ja viletsus? Rist ja viletsus ei saa nüüd küll kuidagi öelda. Kaugus Tallinnast ei määra ka mitte kuidagi, kui meie turud on hoopis teisel pool ookeani. Pigem on probleem Eestiga. Lennuühendused ja muud logistilised probleemid. Tööjõuga, jah, on Viljandis keerulisem.

Me oleme kaalunud seda, et firma kompenseeriks aasta jooksul selle Viljandisse koliva pere kulud. Et inimene leiaks töö ega kaotaks aasta sissetulekut.

Kas riik võiks siin kuidagi aidata? Kindlasti. See on regionaalpoliitika osa. Kui tippspetsialist saab väljaspool Tallinna või Tartut tööd, siis üks meede võiks olla see, et riik aitab kompenseerida seda mingi perioodi. See ei ole midagi unikaalset. Maailmas selliseid asju tehakse.

Kas ja kuidas mõjutavad teid valitsuse maksumuudatused ja ettepanekud? Üheprotsendilised maksumuudatused ei mõjuta suures plaanis midagi. Ma küsitlesin ise Viljandi inimesi. Küsisin neilt: "Kui saaksite 30% rohkem palka, kas läheksite Tallinna tööle?" Enamasti vastati, et mindaks.

TAUST.EE võlglaste nimekirja on lisatud:

Võlgniku nimi	Seotud isikud
Irdan Grupp OÜ	Andrii Kalinin
GLOBEN HOOLDUS OÜ	Maksin Ignatenko
Baltic Shows OÜ	Lauri Laubre, Maie Laubre
PaperBagNordic OÜ	Alexander Gulla
Lintman salong OÜ	Maik Lint
Aiki Invest OÜ	Kaido Kalm
Top HD OÜ	Igor Žukov, Sergey Zhukov
Kratt Resto OÜ	Maria Sepper
Rootsu Resto OÜ	Maria Sepper, Reijo Mäll
Must Hai OÜ	Andrei Reviakine
D.T.Transporditeenused OÜ	Dmitri Takovenko, Ave Lepmets
Asteek HM OÜ	Mait Kallas
Puu Ekspert OÜ	Meelis Kaljurand
M.K. Rakennus NRT OÜ	Taniel Jürgenson
Rehtak OÜ	Hele Kroon
Trepitehas OÜ	Meelis Trumsi
Universal Logistic System Estonia AS (www.uls-global.eu)	Andrus Tõnne, Dmitri Sepa
1Tomato OÜ	Valter Koltšin

Võlgniku nimi	Seotud isikud
Estmidt Grupp OÜ (www.estmidt.ee)	Ragnar Põllu, Kairi Põllu
Kitchen-Art OÜ (www.nolte.ee)	Ülo Bärendsohn
Universal Industries OÜ	Jüri Vellerand, Janika Sillat
Samelin AS (www.samelin.ee)	Leida Kikka, Riina Vau, Siim Kikka
ANMO Auto OÜ	Andreas Tankler
Imar Service OÜ	Roland Leit
EESTI METSAHALDUR OÜ	Lennart Lond
Roofer OÜ	Erkki Vihula
Hippo Trans OÜ	Anton Fedajev
EBC Ehitus AS	Ago Arge
TKehitus OÜ (www.tkehitus.eu)	Maksim Žuravljov
Grooman OÜ	Vaido Hindikainen
Polarson OÜ	Indrek Elhi, Indrek Küttis
Tuulemeelne OÜ	Tiit Kull
MJA Team OÜ	Mikk Jaeger
Ghost Tactics OÜ	Tõnis Orumaa
Hansa Constructions OÜ	Marko Teidla

Koondame nõudeid EBC Ehitus AS vastu

KONTROLLI OMA ÄRIPARTNERI TAUSTA!

julianus INKASSO
+372 681 4400, inkasso@julianus.ee
TAUST.EE

AUTO

Liikluskindlustus jätkab kahjumis

Esimesel poolaastal oli liikluskindlustus kahjumis, kuigi kindlustuse aastamakse on eelmise aastaga võrreldes kasvanud keskmiselt 10 eurot, teatas liikluskindlustuse fond.

Eelmise aasta kuue kuuga said kindlustusandjad liikluskindlustuselt 4,4 miljonit eurot kahjumit, tänavu on kahjum vähenenud 1,7 miljonile eurole.

Liikluskindlustuse Fondi juhatuse esimees Mart Jesse ütles, et kahjumi vähenemine on tingitud asjaolust, et liikluskindlustuse hinnad on hakanud tõusma, kuid kindlustusjuhtumite arv ja keskmine kahju on jäänud samale tasemele.

2016. aastal oli keskmine liikluskindlustuse aastamakse 112 eurot, tänavu esimesel poolaastal oli see 122 eurot.

"Makse on kasvanud isikutel, kes on põhjustanud hiljuti kindlustusjuhtumi," ütles Gjensidige sõidukite kindlustuse tootejuht Marko Privoi. ERGO riskijuhi Kaido Naaritsa sõnul on üks hinnatõusu põhjus näiteks see, et sõidukid muutuvad järjest nutikamaks ja seega ka varuosad kallimaks.

ÄRIPÄEV.EE

Cleveroni juht Arno Kütt leiab, et selle paanika, et mis siis saab, kui robotid tulevad ja võtavad mu töö ära, võiks maha võtta. FOTO: ANDRAS KRALLA

Kuidas Eesti majandusele hoogu anda

Arno Kütt ütleb, et tuleks rohkem julgustada ettevõtjaks hakkamist. "Koolis öeldakse, et õpi hästi, saad hea töökoha. Miks? Ütleme parem: õpi hästi, tee oma ettevõte!" ütles ta.

Üldse võiks tema hinnangul suhtumine ühiskonnas muutuda. Praegu on nii, et iga ebaõnnestumise eest tuleb vastu mudarahe. "Aetakse sassi kaks olukorda – üks, kus päriselt ebaõnnestutakse pärast riskide võtmist, ja teine, kus meelega aetakse oma ettevõte põhja, kuritegelikult," ütles ta.

Ettevõtte asutamisel soovitab ta kellegi kampa võtta. "Palgatöötajad mõtlevad hoopis teistmoodi, mitte nii strateegiliselt, nad ei julge midagi vastugi öelda, kartuses, et nad lastakse lahti. Oluline on kaasata kedagi, ja mitte neid, kes ei ole valmis ettevõtjad olema. Omanikud saavad ju kõige viimasena raha kätte," ütles ta.

KONVERENTS
Äriplaan 2018

Äripäeva korraldatav Eesti suurim majanduskonverents Äriplaan 2018 toimub 28. septembril ning seal räägivad ettevõtjad oma ootustest ja hirmudest ning tuleva aasta äriplaanist.
Konverentsil astuvad üles Paul Oberschneider, Armin Kõomägi, Erkki Raasuke, Andres Agasild, Antti Moppel, Ain Hanschmidt, Rain Lõhmus jpt.
Pääsmed ja programm:
ariplaan.aripaev.ee

Küsisin: "Kas läheksite Mõisaküllа tööle, kui saaksite 30% rohkem palka?" Inimesed vastasid, et ei läheks. See tähendab, et kui me tahame Viljandisse tuua tallinlast, peame talle rohkem palka maksma. See vahe on niivõrd suur, et sellise asjaolu kõrval 1–2% maksumuudatusi ei mõjuta midagi.

Kas te leiate kõik vajalikud tippspetsialistid Eestist? Praegu on meil jah, kõik Eesti inimesed. Üldse kiites eestlasi ja Eesti inimesi – eestlane õpib palju kiiremini ja on kohusetundlikum. Ja mõtleb ka suuremalt, kui ainult tema töölõik. Võrreldes nende inimestega, kellega me oleme kokku puutunud näiteks USAs. Kuid need asjad, mida meie kasutame ja mis meile on oluline, on tehnoloogia viimane sõna. Seda koolid Eestis paraku veel ei õpeta.

Kas Eestis on hea äri teha? Mina ütleks küll, et on. Nähes, kuidas mujal riikides on ... Hispaanias ja USAs, kus meil on olnud palju asjaajamist, seal on asjad palju keerulisemad. Eesti võiks uuendada ja jätkata kõiki e-teenuseid, mis ta loonud on. Kogu e-Eesti tundub olevat väsinud ning justkui pensionäri eas.

Mis on tulevikuäri, millega eestlastel tasuks tegeleda? Äriidee ei maksa mitte midagi, neid saab osta 10 euro eest ämbritäie. Oluline on see idee ka ellu viia. Selle paanika, et mis siis saab, kui robotid tulevad ja võtavad mu töö ära, võiks maha võtta. Robotid teevad varsti ära selle töö, mida keegi enam teha ei taha. Ma arvan, et töönädalad jäävad lühemaks, inimesed teevad loomingulist tööd, kus saab langetada otsuseid, millega arvutid ise hakkama ei saa. Praegu tehakse väga palju rumalat tööd, füüsilise, toore jõuga.

Kujutagem ette, et üks Eestis tegutsevatest juhtidest vabaneks ühtäkki oma praegustest toimetustest. Kelle te oma meeskonda kutsuks? Võib-olla sellised IT-ettevõtted, kes on Eestist väljapoole läinud. USAsse või Inglismaale. Kes on loonud oma ettevõtte, näinud, mida tähendab suurde maailma minek. Neil on kogemus.

Ma arvan, et tean, kellest te räägite, aga kas te julgeksite ka nimeliselt öelda? Ajakirjandusest loetu põhjal oskaks öelda GrabCADi looja, FitsMe looja. Kindlasti on nad midagi oma elus saavutanud.

TALLINN
Ühistupank andis esimese laenu

Tallinna linna ning 161 teise ühistuliikme rajatud ja rahastatud Eesti Ühistupank lõi möödunud nädalal käed Viimsi vallas tegutseva toitlustusfirmaga viimasele 100 000eurose laenu andmiseks.

Raha eest on panga teatel ettevõttel kavas ümber ehitada köök ning soetada uut tehnikat.

Eesti Ühistupanga juhatuse esimehe Ülle Mathieseni sõnul on vaatamata tagasihoidlikule turundusele väikeste ja keskmiste ettevõtete huvi uue laenu vastu märkimisväärne.

Eestis turgu valitsevad suured Skandinaavia pangad ei soovi või ei viitsi väiksemate äriklientide muredega tegeleda. See avab hea võimaluse Eesti kapitalil tegutsevatele väiksematele finantsasutustele," sõnas Mathiesen.

Eesti Ühistupank tahab ärilaenu pakkuda eelkõige ettevõtetele, kel on vaja äritegevuse arendamiseks ja laiendamiseks laenu mahus 10 000–150 000 eurot. "Ettevõtte asukoht ega tegevusala ei ole meie jaoks piiranguks – oleme valmis rahastama erinevate sektorite ettevõtteid Eesti eri paigus. Laenuintress on meil kindlasti konkurentsivõimeline, oluline on kinnisvaratagatise olemasolu. Esimeses etapis anname me ettevõtetele laenu kuni kolmeks aastaks," selgitas Mathiesen.

Eesti Ühistupangal on 162 eraisikust ja juriidilisest isikust liiget. Nende hulgas on Tallinna linn, Tartu Tarbijate Kooperatiiv, Mainor, Estiko, E-Piim Tootmine, Endover Kinnisvara ning veel mitu ettevõtet.

Veel märtsi lõpus kirjutas Äripäev, kuidas suuresti tallinlaste maksudest rahastatud Eesti Ühistupanga asutamisest saab suvel juba kaks aastat, kuid korraline üldkoosolek saab tõdeda, et pank on endiselt tegevusloata ja mullune kahjum küündis 368 000 euroni.

ÄRIAPÄEV.EE

KONFERA JA ADVOKAADIBÜROO ENTSIK & PARTNERID KOOLITUS

ENTSIK | PARTNERS
KONFERA

Lektor: vandeadvokaat **Marko Mehilane,**
advokaadibüroo Entsik & Partnerid partner

UUED REEGLID RIIGIHANGETES –
mida toob 1. septembril jõustuv uus seadus (RHS)?

- Olulised muudatused igapäevases hankemenetluses ettevõtjatele
- Olulised muudatused igapäevases hankemenetluses hankijale
- Hankepass
- Hankelepingute lihtsam muutmine

Seminari koht ja aeg
Aeg: 14. september kell 10.00–16.00
Koht: Park Inn by Radisson Meriton Conference & Spa Hotel Tallinn

Hind ja registreerimine
Hind: 139 eurot (km-ga 166.80 eurot).
Hind sisaldab koolitusmaterjale, lõunat ja kohvipause.

Täpsem päevakava ja registreerimine **www.konfera.ee** või mob **512 3770**

Colliers INTERNATIONAL

MÜÜA ENAMPAKKUMISEL ÄRIKINNISTU TALLINNAS

Enampakkumine toimub WWW.HAAMER.NET keskkonnas.
Enampakkumise korraldab Colliers International Advisors OÜ.
Enampakkumise tingimused ja juhised on toodud pakkumiskeskkonnas.

Täiendav info: margus.tinno@colliers.com, +372 616 0777.

Rahavooga ärikinnistu BETOONI 1
Krundi suurus: 8 411 m²
Katastritunnus: 78403:314:1580
Hoonete suurus: 5 279.6 m²

Alghind: 2 500 000 eurot

Tähtaeg: 15.09.2017, kell 15.00

TÖÖTURU REFORM

Piir palgadumpingule on osa Macroni suurest plaanist

Sel neljapäeval tuleb Prantsusmaa president Emmanuel Macron välja ambitsioonika tööturu reformi kavaga, mille vastu Prantsusmaa ametiühingud juba streikima valmistuvad.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

Ühe osa selle reformi ettevalmistusest moodustab Euroopa Liidu reeglite muutmine, mis kriitikute sõnul võimaldab "sotsiaalset dumpingut" töötajate teise liikmesriiki ajutiselt tööle lähetamise varjus.

Teema oli teravalt esil Prantsusmaa presidendivalimistel. Oluline argument, mis Emmanuel Macronil paremäärmusliku Rahvusrinde juhti Marine Le Peni võita aitas, oli lubadus Prantsuse töökohti ebaausa konkurentsi eest kaitsta. Läinud nädalal sõitis Macron ringi Kesk- ja Ida-Euroopa riikides, et oma reformiplaanidele toetust nõutada. Ehk aitab see ka Prantsuse ametiühinguid lepitada.

Töötajate lähetamine tähendab enamasti seda, et kõrgema palgatasemega riiki, nagu Prantsusmaa, palgatakse töid tegema töölised madalama palgatasemega Ida-Euroopast. Neile saab kodumaal makstavate väiksemate maksude ja sotsiaalkulude arvel maksta vähem kui kohalikule tööjõule. Jõukamate riikide poolt vaadates ohustab selline tegevus kohalikke töökohti, surub palgataset alla ja vähendab maksutulu sotsiaalkindlustussüsteemi rahastamiseks.

Macron tahab muutust ja ka Euroopa Komisjon on juba läinud aastal vastavad ettepanekud esitanud.

Ida-Euroopa pole ühtselt vastu

Kõige rohkem on kehtiva korra muutmisele vastu Kesk- ja Ida-Euroopa riigid, kelle kodanikud on seda võimalust palju kasutanud. Kohtumise järel Emmanuel Macroniga olid aga nii Tšehhi peaminister Bohuslav Sobotka kui ka Slovakkia peaminister Robert Fico läinud nädalal seda meelt, et oktoobri ülemkoguks võib siiski kompromiss sündida, ehkki erimeelsusi on jätkuvalt.

Sobotka leiab, nagu Macron, et Euroopa Liit vajab elatustaseme ühtlustamist. "Elatustaseme vahel on Euroopas väga suured käärid. See on fundamentaalne probleem," ütles ta agentuuri Bloomberg vahendusel. Vähem jõukates liikmesriikides väljendub probleem töökäte väljarändes.

Rumeenia ja Bulgaaria liidrid andsid Macronile samuti põhimõttelise nõusoleku töötajate lähetamise reeglid üle vaadata. Rääkimata Austriast, mida Macron samuti väisas ning mis on, nii nagu Prantsusmaa, üks töötajate lähetamise sihtriike.

Ajaline piirang

"Praegusel kujul petab see direktiiv Euroopa Liidu põhiolemust," ütles Macron Austrias. "Ühisturu eesmärk ei ole anda eelist riikidele, kus sotsiaalkaitse on kõige väiksem. Me näeme, et see on vesi populistide veskile ning see õõnestab usaldust Euroopa Liidu vastu," ütles ta. Macroni vaates oli see ühtlasi oluline ajend, miks britid end Euroopa Liidust välja hääletasid.

Prantsusmaa presidendi ettepanek on piirata ajutise lähetuse kestust maksimaalselt ühele aastale kahe aasta jooksul. Sellele lisaks tihendaksid liikmesriigid omavahelist koostööd, et miinimumpalk oleks tagatud ja sotsiaalkindlustusmaksed tehtud. Euroopa Komisjoni ettepanekus oli lähetuse maksimaalne kestus 24 kuud.

Demonstratiivselt ei väisanud Macron ei Poolat ega Ungarit.

Poola peaministri Beata Szydlo ja Macroni vahel puhkes reedel äge sõnasõda. Ühisel pressikonverentsil Bulgaaria presidendi Rumen Radeviga kritiseeris Macron teravalt Poola valitsust, öeldes, et vastuseis ELi töötajate lähetamise reeglite muutmisele on üks arvukatest poliitikavalikutest, mis Poolat Euroopa Liidus marginaliseerivad.

SÕJAKULUTUSED

Afganistan on nõudnud USA-lt vähemalt triljon dollarit

Ühendriikide sõjakulud Afganistanis ulatuvad vähemalt triljonile dollarile, kirjutas CNN Money.

USA president Donald Trump lubas eelmisel nädalal, et sõjalist kohalolu Afganistanis suurendatakse. Strateegia tähendaks, et USA ajaloo pikim sõda venib veel pikemaks ning kulud suurenevad miljardite dollarite võrra.

Ühe hinnangu kohaselt on Ühendriikide sõjakulud Afganistanis tõusnud 841 miljardi dollarini. See number pärineb organisatsiooni Center for Strategic and International Studiesi andmetest.

Organisatsiooni strateegiajuht Anthony Cordesman, kes on nõunikuna töötanud ka USA sise- ja kaitseministeeriumis, ütles, et nende numbrite sisse on arvestatud ka Trumpi järgmise aasta eeldatavad sõjakulud.

Teise hinnangu kohaselt ulatub 16 aastat väldanud Afganistani sõja kulu triljonite dollariteni, sest selles arvestatakse palju rohkemate faktoritega.

Näiteks Browni ülikooli Cost of Warsi projekti direktori Neta Crawfordi hinnangul on Iraagi, Afganistani ja Pakistani sõjakulud alates 2001. aastast lähenemas 5 triljonile dollarile. Sellest summast umbes 2 triljonit on kulunud Afganistani peale. Sinna hulka on arvestatud ka osa tulevikuga seotud kohustusi.

USA on sõjakulusid rahastanud maksutõusudega. See traditsioon on sellel sajandil aga murtud, ütles maksuajaloolane Joe Thorndike. Kongress ei tõstnud sõja ajal makse, neid hoopis langetati. See tähendab, et suuresti on sõdade eest tasutud võlgu võetud rahaga.

ÄRIPÄEV.EE

TASUB TEADA

Poola töötajad Prantsusmaal ametis

1996. aastast pärit töötajate lähetamise direktiiv on Prantsusmaal mobiliseerinud Euroopa Liidu kriitikud, kes väidavad, et liit toetab sotsiaalset dumpingut ja ebaausat konkurentsi.
Hinnanguliselt on Prantsusmaal teistest liikmesriikidest lähetatud töötajaid umbes 300 000.
Enamik lähetatud töölisi Euroopa Liidus on Poolast, umbes 300 000–400 000 aastas.
Tööandja jaoks on eelised ilmsed – Prantsusmaal on miinimumpalk *ca* 1480 eurot kuus, Poolas võrdluseks 450 eurot.
Läinud aastal oli 11 Euroopa Liidu riiki direktiivi muutmise vastu.

> **Peaministril saab olema raske selgitada, miks see hea on, kui Poola töölistele halvasti makstakse.**
>
> **Prantsusmaa president Emmanuel Macron**

Prantsusmaa president Emmanuel Macron käis töötajate lähetamise korra muutmisele Ida-Euroopas toetust otsimas.
FOTO: EPA

vad. "Poola kodanikud väärivad paremat," ütles Macron.

Macron osutas Euroopa Liidu regionaaltoetustele, mida makstakse just selleks, et liikmesriikide elatustaset ühtlustada – võimaldada kõrgemat palgataset ja paremat sotsiaalkindlustust. Poola on üks suurimaid taoliste toetuste saajaid Euroopa Liidus.

Macron ütles, et usub Poola vastuseisust hoolimata siiski positiivset tulemust. "(Poola) peaministril saab olema raske selgitada, miks see hea on, kui Poola töölistele halvasti makstakse," ütles Macron.

Poola peaminister ütles veebiväljaandele wPolityce.pl, et Macroni kommentaarid on arrogantsed ja püüavad Euroopa Liitu lõhestada. Ta kordas, et Poola valitsus jätkab võitlust Poola tööliste õiguste eest. Poola valitsuse arvates on Macroni ettepanekud vastuolus Euroopa Liidu põhialustega, tööjõu ja teenuste vaba liikumisega. Szydlo sõnul võiks Macron pigem keskenduda oma riigi majandusele, et saavutada samasugune kasvutempo ja julgeoleku tase nagu Poolas.

"Euroopa Liidu tulevikku ei otsusta Prantsusmaa president ega ükski teine liider üksi, vaid seda otsustatakse ühiselt, kõik liikmesriigid koos," ütles Szydlo.

Nii on sajandeid tehtud

Ungari valitsuse pressiesindaja ütles Bloombergile, et Ungari blokeerib kõik algatused, mis diskrimineerivad Ungari töölisi ning on vastuolus Euroopa Liidu põhivabadustega. "See sotsiaalse dumpingu väide on rumal," ütles Zoltan Kovacs. "Sajandeid on Ida-Euroopa töölised läinud läände ja seal sama tööd väiksema tasu eest teinud."

Bulgaaria peaminister Boyko Borisov väljendas reedel kahetsust, et see teema Euroopa Liidu riikide vahele nii teravalt kiilu on ajanud. Samas avaldas ta lootust, et kompromiss sünnib enne, kui Bulgaariast saab tuleva aasta alguses Euroopa Liidu eesistuja.

FONDIVALITSEJAD

Hallatavate varade maht kasvas

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Tänavu esimeses kvartalis kasvas Eestis tegutsevate fondivalitsejate hallatava vara väärtus 100 miljoni euro võrra ehk 5,6 miljardile eurole, teatas finantsinspektsioon fondivalitsejate sektori ülevaates.

Enamik fondivalitsejate hallatava vara kasvust tuli fondidest, mille maht kerkis märtsi lõpuks 4,2 miljardile eurole. Nende hulgas kasvas näiteks kohustuslike pensionifondide maht 200 miljoni euro võrra ehk 3,3 miljardile eurole.

Oluline äriliin Eesti fondivalitsejatele on väljamaistele fondidele allhanke korras investeeringute juhtimine, märkis finantsinspektsioon. Kõnealune hallatavate varade maht vähenes esimese kvartaliga 100 miljoni võrra, 1,1 miljardile eurole.

Kogumaht on kahanenud

Fondivalitsejate varade kogumaht on aga kahanenud kolmandat kvartalit järjest. Esimese kvartaliga vähenes koondbilansimaht 3,9 miljonit eurot ja moodustas kvartali lõpus 125,2 miljonit eurot. Põhjustena tõi inspektsioon välja ASi SmartCap lahkumise senise järelevalverežiimi alt, dividendide maksmise ning muud tehingud. Varade mahu vähenemist leevendasid samal ajal sektori teenitud puhaskasum, omanike kapitalisüstid ja Tuleva Fondid ASi lisandumine.

Fondivalitsejate maksueelne kasum oli esimeses kvartalis 5,9 miljonit eurot, 1,3 miljonit rohkem kui mullu samal ajal. Kasumi kasvu toetas tavapärasest suurem finantstulu – tõusis fondivalitsejate investeeringute väärtus ning finantsinvesteeringute realiseerimisest teeniti varasemast enam tulu.

Fondivalitsejate puhaskasum aga kujunes tavapärasest väiksemaks, teeniti 4,1 miljonit eurot.

TÖÖLEPINGUD

Mida teha, kui töötaja tervis pärsib töötamist?

Ilmselt on palju tööandjaid seisnud silmitsi olukorraga, kus töötaja tervis ei lase tal tööd endistel tingimustel jätkata ja tuleb otsustada, mida edasi teha.

JANIKA PAJULA
Advikaadibüroo Premium advokaat

Töötajad tunnevad jällegi huvi selle vastu, kas ja millistel tingimustel on õigus tööleping terviseseisundi tõttu lõpetada ning milliseid hüvitisi on võimalik saada.

Tööandja ja töötaja esimene võimalus välja selgitada töötaja sobivus ametikohale on katseaeg. Kuna katseaja üks eesmärke on muu hulgas hinnata, kas töötaja tervis vastab töö tegemiseks vajalikule tasemele, siis saab juhul, kui see nii ei ole, töölepingu vähese vaevaga lõpetada.

Küllaltki tihti on tööandjad väärarvamusel, et katseajal töölepingu lõpetamist ei ole vaja põhjendada. Põhjenduste esitamata jätmine võib tekitada tarbetuid vaidlusi. Vastavalt töölepingu seadusele on keelatud lõpetada töölepingut põhjusel, mis on vastuolus katseaja eesmärgiga. Kui tööandja jätab lepingu lõpetamise vajaduse põhjendamata, siis on tal hilisema vaidluse korral keeruline kui mitte võimatu tõendada, et leping lõpetati töötajaga katseaja ebarahuldavate tulemuste tõttu.

Kontrollist keeldumine võib töölepingu lõpetada

Kui tööandjal tekib töölepingu kehtivuse ajal kahtlus, kas töötaja tervis on töö tegemiseks vastav, saab ta suunata töötaja töötervishoiuarsti juurde. Töötervishoiuarsti otsus on tööandjale täitmiseks kohustuslik.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse järgi ei ole töötajal õigust tervisekontrolli läbimisest keelduda. Samas, võlaõigusseaduse järgi saab tervishoiuteenust osutada vaid isiku nõusolekul ning vastu tahtmist ei ole lubatud tervisekontrolli teha. Kui töötaja ei nõustu töötervishoiuarstile tervisekontrolli tegemiseks vajalikke andmeid esitama või keeldub vajalike uuringute läbimisest, ei saa arst väljastada tervisekontrolli otsust töötaja sobivuse kohta ametikohale. Nii jääb selgusetuks, kas töötaja tervis on töö tegemiseks sobiv.

Kui töötaja keeldub tervisekontrollist või ei esita selle tegemiseks nõutavaid andmeid, võib tegemist olla töölepingu seaduse rikkumisega. Töölepingu seaduse järgi on tööandjal õigus saada töötajalt teavet töötamisega seotud oluliste asjaolude kohta. Ilmselt ei saa olla vaidlust selles, et töötaja terviseseisundi vastavus töökohale on oluline asjaolu, mida tööandjal on õigus teada. Tervisekontrolli eesmärk on tööst tingitud tervisekahjude ennetamine ja võimalikult varajane avastamine, samuti töölt puudumise vähendamine ning seeläbi majandusliku kahju tekkimise vältimine nii tööandjale, töötajale kui ka riigile.

Peale selle võib tervisekontrollist keeldumine tähendada, et töötaja soovib tööandja eest olulist teavet varjata. Seega võib see anda tööandjale õiguse tööleping erakorraliselt üles öelda, kui ei saa mõlemapoolseid huve järgides eeldada töösuhte jätkamist. Töösuhte lõpetamise aluseks võib olla kas usalduse kaotus või tööandja mõistlike korralduste täitmata jätmine. Vaidluste vältimiseks tuleb lepingu lõpetamist ammendavalt põhjendada, näidates, et tegemist on kaalutletud ja vajaliku otsusega. Selleks, et töötaja saaks tervisekontrollist keeldumise tagajärgedest teada ja töölepingu ülesütlemist vältida, tuleb töötajat enne lepingu ülesütlemist hoiatada.

Töövõimetust loetakse nelja kuu järgi

Peale arsti ettekirjutuse on tööandjal õigus tööleping erakorraliselt üles öelda ka juhul, kui töötaja ei ole vähemalt nelja kuu jooksul tulnud toime tööülesannete täitmisega terviseseisundi tõttu, mis ei võimalda töösuhet jätkata. Neljakuuline periood on hinnanguline ning seda perioodi saab arvestada nii järjestikku kui ka summeeritult. Seaduses ei ole täpsustatud, millist ajavahemikku peab summeerimisel aluseks võtma, kuid praktikas on selleks välja kujunenud üks aasta. See tähendab, et kui töötaja on ühe aasta jooksul olnud töövõimetu neli kuud, siis võib see anda aluse töölepingu lõpetamiseks.

Tööandjal kohustus pakkuda teist tööd

Kui töötaja terviseseisund ei võimalda tal senisel ametikohal jätkata, on tööandjal kohustus pakkuda talle teist tööd. Töötajal on arsti otsuse alusel seadusest tulenev õigus nõuda, et tööandja viiks ta ajutiselt või alaliselt üle teisele tööle või kergendaks ajutiselt tööülesandeid. Kui tööandjal on eelnev võimalik, tuleb kokku leppida uutes töötingimustes ning töösuhe jätkub. Seejuures on tööandjal oma kulul kohustus korraldada töötajale uue töö tegemiseks vajalik väljaõpe või kohandada töökoht ümber.

Kui tööandjal ei ole töötajale teist tööd pakkuda, võimalik töökohta ümber kohandada, muuta töötingimusi või kui muudatustega kaasneksid ebaproportsionaalselt suured kulud, võib tööandja töölepingu üles öelda.

Kui töötaja ei soovi terviseseisundi tõttu töösuhet jätkata või kui tööandja pakutav teine töö ei sobi, võib ta töösuhte ise erakorraliselt lõpetada. Seejuures ei pea töötaja järgima seaduses sätestatud etteteatamistähtaegu, kuid peab töölt lahkumist põhjendama ning tööandja nõudmisel esitama arstitõendi. Kui töötaja ei suuda tõendada, et töölt lahkumise põhjus on terviseseisund, siis on tegemist korralise lepingu lõpetamisega, millele kehtivad etteteatamise tähtajad, mille järgimata jätmisel on töötajal kohustus hüvitada sellest tulenev kahju.

▲ **Tööandja saab töötaja suunata töötervishoiuarsti juurde, kui tekib kahtlus, et töötaja tervislik seisund takistab tal töö tegemist.**
FOTO: SHUTTERSTOCK

Töölepingu lõpetamisest sõltuvad hüvitised

Kui töölepingu ütleb üles tööandja, siis on töötajal õigus taotleda töötuskindlustushüvitist, kui kõik muud seaduses ette nähtud tingimused on täidetud. Kui aga tervislikel põhjusel töölepingu lõpetamise algatus tuleb töötajalt, siis ei teki tal õigust töötuskindlustushüvitisele. Seega, kui töötaja terviseseisund ei võimalda enam töökohal jätkata, siis oleks töötajal igal juhul kasulikum nõuda tööandjalt teisele tööle üleviimist, mitte töölepingu lõpetamist, sest esimesel juhul, kui tööandjal ei ole teist tööd pakkuda, tuleb lepingu lõpetamise initsiatiiv tööandjalt ning töötajal tekib õigus saada töötuskindlustushüvitist.

Kui töötaja terviseseisund ei võimalda tal senisel ametikohal jätkata, on tööandjal kohustus pakkuda talle teist tööd.

MIS ON MIS

Käsiraamat "Dokumendinäidised äritegevuses"

Artikkel ilmus Äripäeva käsiraamatus "Dokumendinäidised äritegevuses".
Käsiraamatus on üle 300 äritegevuses vajaliku dokumendi näidise koos juristide kommentaaridega.
Sealt leiab abi keeruliste dokumentide koostamiseks üheteistkümnes valdkonnas: müük, kinnisvara, töövõtt, kasutusse andmine, võlgade sissenõudmine, logistika ja eksport, intellektuaalne omand, kohtudokumendid, asjaajamine, arhiivindus ning personalitöö. E-käsiraamatust saab dokumendipõhjad alla laadida ja kohe **kasutada.**
Käsiraamatu peatoimetaja on ER Invest OÜ jurist Eva Laks.
Mida saate aastalitsentsi eest?
- Ligipääsu igal kuul uuenevale e-käsiraamatule;
- võimaluse kasutada e-nõuandekeskust;
- paberväljaande;
- paberväljaande täiendusi iga kolme kuu järel;
- e-uudiskirja Õigusuudised 10 korda aastas.

DUROC
MACHINE TOOL
„Meie laos on üle 100 uue ja kasutatud pingi!
Vaata lisa www.duroc.ee"
Doosan Infracore Machine Tools · Baykal Machine Tools · Hartford She Hong · FACCIN · Microcut · Fermat · Mitsubishi Electric
Duroc Machine Tool OÜ Tel 736 6648 info@duroc.ee **www.duroc.ee**

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

TOIDUÄPP

Soome idufirmad vaidlevad sarnaste äriideede pärast

Soomes tekkis kahe konkureeriva ettevõte vahel vaidlus, kui alles katsetamise faasis oleva ning veel avalikustamata Lunchie Marketi tootja süüdistas oma idee varastamises ResQ Clubi asutajat, kes oli Lunchie Marketi endine töötaja.

Seis oleks selgem, kui pooled oleks sõlminud kirjaliku tööle-pingu või vähemalt konkurentsikeelu ja ärisaladuse hoidmise kohustust sätestava lepingu, selgitab NJORD Advokaadibüroo partner ja vandeadvokaat Katrin Sarap Äripäeva teemaveebis ITuudised.ee.

ResQ Club ja Lunchie on mõlemad Soomes loodud teenuseplatvormid, mis aitavad päästa restoranidest toitu, mis on päevasest toitlustamisest üle jäänud. Mõlemal juhul on tegemist teenusega, mille abil tarbijad saavad tellida restoranidest, kohvikutest ja pagaritöökodadest samal päeval valmistatud toitu tavahinnast soodsamalt. Mõlemad ettevõtted on asutatud Soomes ning ResQ Club on oma tegevusega laienenud ka Rootsi, Saksamaale, Hollandisse. Eelmisel aastal alustas ResQ ka Eestis.

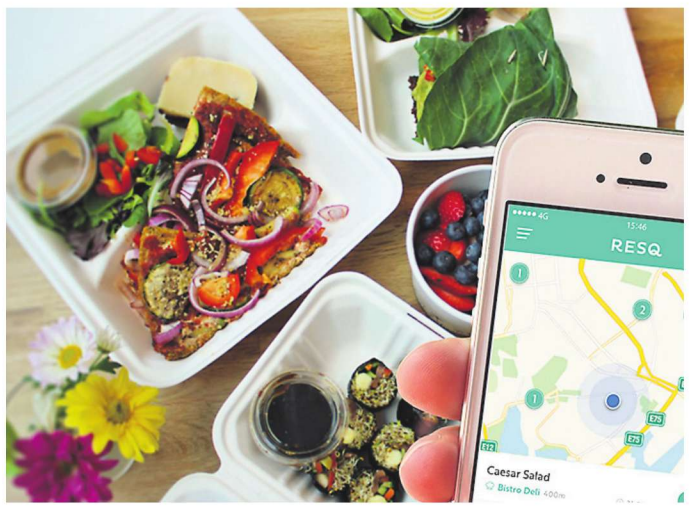

▲ **ResQ Club, mille kaudu saab soodsa hinnaga restoranitoitu tellida, on laienenud ka Eestisse.** FOTO: RESQ CLUB

Süüdistus: kopeeritud äriidee

Nüüd süüdistab Lunchie Marketi omaniku ByteBuffeti juhatuse esimees Niko Vähäkuopus oma endist töötajat ja praegust ResQ tegevjuhti Tuure Parkkineni äriidee kopeerimises, rääkis Katrin Sarap ITuudistele. "Taolise olukorra tekkimisele aitas kaasa asjaolu, et äriideed kui sellist ei ole võimalik eelnevalt kaitsta. Ideed tuleb enne rakendada ning kaitsta saab alles rakenduse tulemusi. Parkkinen lõi teenuse, mille arendamise kallal ta varem Niko Vähäkuopuse ettevõttes töötas. Parkkinen kuulus Vähäkuopuse ettevõttes Lunchie arendusmeeskonda, kuid seda vaid suulise töölepingu alusel. Lunchie jaoks muudabki olukorra keeruliseks see, et Parkkineniga ei sõlmitud allkirjastatud lepingut konkurentsikeelu kohta, kuigi nendest tingimustest oldi temaga räägitud," selgitas Sarap.

Sarapi sõnul on sarnaselt Eesti õigusega ka Soomes võimalik sõlmida tööleping suuliselt, kuid lepingu tingimuste tõestamine on sellisel juhul palju keerulisem – seepärast soovitataksegi sellised tingimused alati sõlmida kirjaliku lepingu alusel.

Kui ResQ käivitati, polnud Lunchiet veel avalikustatud, sest Lunchie meeskond polnud veel oma toote arendamisega valmis, märkis Sarap. "Seepärast tuleks vaidluses ka analüüsida, kas toodet, mida pole veel olemas, saab üldse kopeerida või kasutada inspiratsiooni allikana. Samuti võttis Parkkinen Vähäkuopuse ettevõttest lahkudes kaasa tema kliendid, kellega ta leidis kontakti juba siis, kui ta Lunchie arendamise juures töötas. Nii kliendid kui ka tarbijad ei saanud kahe platvormi erinevustest aru, kuna Lunchie ei olnud oma toodet veel turule lasknud. Parkkinen väitis, et tooted on erinevad, aga nentis ka, et ta oli saanud Lunchielt inspiratsiooni oma toote arendamiseks."

Sarap nentis, et ühelt poolt on idufirmade maailmas tavaks oma ideid jagada, teisalt, kui keegi, kes otseselt teeb teise ühingu alluvuses tööd, võtab kliendid oma uude ühingusse kaasa ja müüb neile identse toote/teenuse, siis on endise tööandja huvisid kindlasti rikutud ning ärisaladust ära kasutatud.

Politsei uurib

Kuna kirjalikku lepingut ei olnud ning suulise lepingu sisu ja tingimused ei olnud selged, jäi Lunchiel üle vaid seadusele loota. Lunchie tegi avalduse politseile Soome kriminaalseadustiku ärisaladuse ebaseaduslikku avaldamist kriminaliseeriva sätte alusel. Avaldus võeti menetlusse ning politsei hakkas ka väidetavat kuritegu uurima.

Eestis reguleerib ärisaladuse õigustamatut avaldamist ja kasutamist karistusseadustiku § 377, mille järgi on karistatav isikule seoses töö- või ametiülesannetega teatavaks saanud ärisaladuse kasutamine ilma ettevõtte loata ärilisel või kahju tekitamise eesmärgil.

ITUUDISED.EE

VALIMISED

Savisaar, Sõõrumaa ja Mõis teatasid oma piirkonna

"Mina kandideerin Lasnamäel," teatas Edgar Savisaar eile omanimelise valimisliidu ja Tegusa Tallinna pressikonverentsil.

"Tahame mitte ainult osaleda, vaid ka võita," vastas Savisaar küsimusele, miks tema nimega valimisliit Tegusa Tallinnaga leivad ühte kappi pani. Lisaks Savisaarele kandideerib Lasnamäel Olga Ivanova. Urmas Sõõrumaa kandideerib kesklinnas ja Jüri Mõis Haaberstis.

"Tark valija valib meid. Kahtlemata on ka teistsuguseid valijaid, aga ma arvan, et neid ei ole palju," oli Savisaar enesekindel. Nii Savisaar kui ka Sõõrumaa rõhutasid, et ühendnimekirja eesmärk on olla avatud koostööle, programm on juba praegu täis noppeid teiste programmidest, aga ei ole veel täielikult koos. Arutelu veel käib, tõdes Olga Ivanova.

Kindlalt on kokku lepitud selles, et prügivedu oleks tasuta. "Me ei koori topelt," viitas Sõõrumaa sellele, et maksumaksja maksab ühel või teisel moel prügiveo eest nagunii.

Seda, kes linnapeaks kandideerib, pole veel paika pandud. "Arutasime seda eile, võib-olla teeme konkursi," ütles Savisaar. Urmas Sõõrumaa aga viitas, et tema nimi selle tiitli järel kõlama ei hakka. "Ilmselt ka mitte sinu," pöördus ta küsiva tooniga Savisaare suunas, kes pärast mõttepausi vastas: "Oota."

Sõõrumaa kutsus kõiki, kes valimistel kandideerivad, näitama üles lugupidamist teiste kandideerijate vastu. "Veel 4–5 aastat tagasi oli Kristen Michalile või Kalev Lillole käe andmine punane joon. Aga mina andsin ja jätkan andmist," viitas Sõõrumaa, et ta on valmis kõigiga aru pidama.

See, kas nimekiri peale Tallinna ja Maardu veel kuskil välja läheb, on Savisaare sõnul lahtine. Võimalike piirkondadena nimetas ta Narvat ja Sillamäed.

ÄRIPÄEV.EE

toimetaja Vilja Kiisler
667 0169
vilja.kiisler@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Pangad, mis ei püüa kasumit

Üldiselt heaks kiidetud sotsiaalpanganduse mõistet ei ole olemas. Seda on nimetatud ka alternatiivseks, eetiliseks, roheliseks, jätkusuutlikuks ja väärtuspõhiseks panganduseks.

Sotsiaalne pangandus kirjeldab selliseid pangandus- ja finantsteenuseid, mille peamine eesmärk on aidata kaasa inimeste, riigi ja kogu planeedi arengule. See tähendab eelkõige seda, et võetakse arvesse tegevuste sotsiaalset, ökoloogilist, kultuurilist ja majanduslikku mõju. Rahaline kasum ei ole omaette eesmärk, vaid see tähendab ühiskondlike, kultuuriliste ja ökoloogiliste eesmärkide toetamist soodsamatel alustel kui tavapäraselt.

Kui võrdleme ühiskonda inimorganismiga, siis võime kujutleda raha verena ning pankasid ja pangasüsteemi vereringet võimaldavate veresoontena. Osa selles vereringes on ka eetilistel, sotsiaalselt vastutustundlikel investeeringutel, mis ei ole vastuolus keskkonna või inimarengu eetiliste põhimõtetega. Näiteks ei saa eetiliseks pidada alkoholi, tubaka, sõjatööstuse ja diktatuuriga seotud investeeringuid. Eetiline on investeerimine ettevõtetesse, kes vähendavad oma ebasoodsat keskkonnamõju ega riku inimõigusi.

Mõni näide

Esimesi väärtuspõhised panku oli Saksamaal 1974. aastal asutatud GLS-pank (*Gemeinschaftsbank für Leihen und Schenken*), mis sai alguse vajadusest rahastada Bochumi linna Waldorf-kooli rajamist. Traditsiooniline kommertspank kooli ehitamiseks aga laenu ei andnud. Üks kooli rajajatest, Wilhelm Ernst Barkhoff, tuli ideele tagada kogu pangalaen ühistagatisega, nii, et kõik laenust osasaajad vastutasid nii enda kui ka teiste samast laenust osasaajate laenu tagasimaksmise eest.

Pärast majandus- ja finantskriise kasvas GLS-pank jõudsalt. Laenude kogumaht 2016. aastal ulatus 2,5 miljardi euroni. Pank on rahastanud rohkem kui 24 600 ettevõtet, projekti või organisatsiooni. 5000 ettevõtet ja mittetulundussektori klienti on avanud pangakonto.

Itaalias tekkis vajadus eetilise finantsasutuse järele, mille eesmärk ei olnud ainult kasumi teenimine. Nii loodi Itaalias 1994. aastal esimene eetiline finantsasutus Banca Etica.

Sotsiaalpanganduse mõju ei ole veel maailmas suur, kuid on näha, et selle olulisust väärtustatakse üha enam. Eetilised finantsasutused ei rõhu ainult sotsiaalsele panusele, vaid ka sellele, kuidas maailm kui tervik peaks muutuma ning kuidas see mõjutab meie kõigi elu.

TRIINU HANSEN, TIIT URVA
Hea Koostöö HLÜ

Sotsiaalpanganduse mõju ei ole maailmas veel suur, kuid on näha, et selle olulisust väärtustatakse järjest enam.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Liiga palju kaubakeskusi?

Iga mõne aasta tagant kütab meedias kirgi teema, kas Tallinnas on kaubanduskeskusi ja -pindu liiga palju või hoopis liiga vähe. Ja kas kõigile ikka jagub piisaval kliente?

Selline arutelu on kestnud juba 15 aastat, kuigi vahepeal on märgatavalt lisandunud uusi keskuseid ja laienenud vanad olijad. Samal ajal kasvab jõudsalt ka internetist ostmine. Statistikaameti andmed näitavad, et kui kogu jaekaubanduse käive tervikuna on viimastel aastatel kasvanud keskmiselt 5–6% aastas, siis interneti- või postimüügiga tegelevate ettevõtete müügi kasv on mitu korda kiirem. Samas moodustab interneti- ja postimüük kogu jaekäibest siiski marginaalse osa, jäädes 2–3% piirimaile. E-ostlemine hammustab üha suurema tüki poodide käibest.

Tallinna kaubanduskeskuste n-ö tervisliku seisundi hindamiseks on oluline võrrelda kriitikanooli kogunud "ulmelist" pindade kasvu muude oluliste näitajatega (nagu tarbimismaht, e-ostlemine jms) ning heita pilk tulevikku – kas uhketest kaubanduskeskustest saavad tondilossid, nagu musta stsenaariumi korral ennustatakse, või on meie olukord hoopis niivõrd hea, et julgeme oma sportlikku vormi veelgi parandada ning koormust ehk suurendadagi.

Vaadates tagasi aastasse 2004, mis Tallinna kaubanduskeskuste arengus oli murranguline – avati Eesti suurim kaubanduskeskus Ülemistes ning kesklinnas Viru Keskus – on elanike jõukus oluliselt kasvanud, kajastudes selgelt tarbimismahus. Statistikaameti leibkonna eelarve uuringu andmetel on hädavajalike kulutuste osakaal langenud 45%-lt 40%-le. Jõukuse kasvu on toetanud ka nõrk inflatsioon ja madalad intressimäärad. Eestlasel jääb praegu vaba raha kätte rohkem kui eales varem ning see peegeldub kulutustes reisimisele, väljas söömisele ja muule meelelahutusele.

KERSTEN JÕGI
Kantar Emori uuringuekspert

E-ostlemine hammustab üha suurema tüki poodide käibest.

Kõrvutades tarbijaturu kasvu kaubanduskeskuste pindade kasvuga, on eratarbimise kasv olnud kiirem kui kaubanduskeskuste rendipinna juurdekasv. Võttes aluseks 2004. aasta kaubanduskeskuste rendipinnad, mida oli hinnanguliselt 223 700 m², ning Colliers Internationali 2016. aasta andmed, mis annavad rendipinna suuruseks 396 198 m², on Tallinna kaubanduskeskuste pinda lisandunud 1,77 korda, kulutused on kasvanud seejuures 2–3 korda. Elanike arvu silmas pidades teeb see 0,9 m² kaubanduskeskuste pinda elaniku kohta, mida on väga palju.

Meelelahutuskeskused

Tallinnas on kaubanduskeskuste pinda elaniku kohta enam kui paljudes teistes Euroopa pealinnades – miks on see nii ja kas selline olukord on ikka jätkusuutlik? Siinkohal tuleb arvesse võtta meie olulist eripära – Eesti väiksusest tulenevalt on pealinna mõjuala laiem kui muudes riikides. Võib öelda, et Tallinn teenindab samahästi poolt Eestit; sellest ülejäänud pool on suuresti Tartu mõjualas. Jagades kaubanduskeskuste pinna umbes 580 000 elaniku vahel, on seda ligikaudu 0,7 m² elaniku kohta ning pilt on juba palju helgem. Hinnanguliselt jätkub elanike koondumine Tallinna ja selle lähiümbrusse ka tulevikus. Oma panuse annavad kaubandusse väliskülastajad, kelle kulutused moodustavad Eestis eratarbimisest hinnanguliselt üle 10%, Tallinnas ilmselt rohkemgi.

Kui läheneda kaubanduskeskustele ainult kaupade müügi vaatevinklist, on lähiajal tulemas täielik pindade üleküllus: sama võis ka öelda 2004. aasta kohta. Ent sõna "kaubanduskeskus" on ajale jalgu jäänud – tegemist ei ole pelgalt kaupade müügile orienteeritud ostukoha, vaid tõmbekeskusega, kuhu tullakse eri teenuseid tarbima ning meelelahutust otsima. Kõige selle muu osa järjest kasvab – uutes arendustes ja laiendustes on suur rõhk toitlustusel, meelelahutusel ning vaba aja veetmisel. Liigutakse uutele jahimaadele ning püütakse keskustesse meelitada kliente, kes muidu sinna ei satu. Soovitakse, et kliendid veedaksid keskuses rohkem aega – käiksid näiteks kinos või trennis.

Uute oludega kohandumisel on võtmeroll õigel positsioneeringul – igal kaubanduskeskusel tuleks analüüsida, millised on tema sihtgrupi eripära, vajadused ja ootused. Kas igas kaubanduskeskuses on ikka mõtet panustada moekaupadele või on vajadused hoopis teenuste järele?

Keskused võiksid jaguneda laias laastus kaheks: kodu lähedal asuvad mugavuskeskused ja ülelinnalised meelelahutuskeskused. Esimesest leiab lisaks toidupoele kõik eluks vajalikud teenused, nagu panga- ja sideteenused, tervishoiuteenused, kohaliku omavalitsuse infopunkt jms. Sellisesse keskusesse on hea tulla nii jalgsi kui ka transpordiga. Meelelahutuskeskused on aga ülelinnalised, mille fookus on suunatud kestvuskaupade müügi kõrval meelelahutusele ja vaba aja veetmisele. Kui nüüd kõige selle valguses Tallinna kaubanduskeskuste tervislikku seisundit kokkuvõtvalt hinnata, saab kindlalt öelda, et täna on nende tervis väga hea. Õigete otsuste korral peaks jätkuma kliente kõigisse keskustesse.

KOMMENTAAR

Terrorivastane võitlus käib kogu aeg

Hiljutised terroriaktid Euroopas, üks neist lausa meie põhjanaabrite juures, teeb arusaadavalt inimesed murelikuks ja paneb küsima: kas oleme järgmised?

Eestis on terroriakti toimumise ohuhinnang endiselt väike. See aga ei tähenda, nagu lööks meie korrakaitsejõud luuslanki. Vastupidi, madal ohuhinnang tuleb sellest, et meie sisejulgeoleku- ja laiemalt siseturvalisuse jõud teevad kogu aeg tööd nii ohuolukordade ennetamise kui ka lahendamisega, seda viimast muidugi õppustena.

Terrorismivastases võitluses on kaks olulist tahku: esiteks terrorismi sihtmärkide ehk antud juhul Euroopa riikide omavaheline koostöö ja teiseks heidutus. Varasematel aastakümnetel ei ole Euroopa tegelikult enamikul juhtudel olnud kui üks kindel sihtmärk terroristidele. Verised sündmused 1970.–1980. aastatel olid ajendatud suuresti n-ö kohalike, siseriiklike terrorirühmituste rünnakutest, nagu baskid, ETA, IRA jne.

ANDRES ANVELT
siseminister, SDE

Eestis on terroriakti toimumise ohuhinnang endiselt väike.

Olukord hakkas muutuma kardinaalselt alates 1990ndate lõpust, kui al-Qaeda ja nüüd hilisemal ajal ISIS võtsid sihtmärgiks lääneliku ja demokraatliku elukorralduse ning Euroopa ühtsuse.

Muidugi muudab see ka terrorismivastase võitluse seniseid meetodeid. Üks oluline pool on Euroopa Liidu riikide omavaheline usaldus ja võimekus koostööks ning siin on meie eriteenistuste peamine roll olla usaldusväärne partner, kes reageerib kõigile päringutele kiiresti ja kohusetundlikult. Meie eriteenistuste ja ka keskkriminaalpolitsei rahvusvaheline haare ongi kasvanud ja koostööga seotud tegevuste arv tõuseb järjepidevalt.

Täppistuli

Samuti on Euroopa seni suhteliselt aeglaselt arenenud operatiivse koostöö kanalid hakanud kiirendust juurde saama. Nende all pean silmas üle-euroopalisi andmebaase, näiteks Schengeni alasse viisavabalt reisida saajate andmebaas ETIAS ja Euroopa sõrmejälgede andmebaas EuroDac – ja need on vaid mõned andmebaasidest –, mis kõik peaksid andma operatiivteenistustele kiire reageerimis- ja ka analüüsivõimekuse. Oluline on n-ö täppistuli – põhjalikult raalitakse välja potentsiaalselt ohtlikud inimesed ja keskendutakse konkreetsetele isikutele, mitte kogu rahvusrühmale, kuhu nad puhtjuhuslikult kuuluvad. Laia lauaga löömine ei ole kuigi tulemuslik.

Just tulevikku silmas pidades panustab Eesti taas siseturvalisuse tugevdamisse ning politsei- ja päästeameti eelarvele lisandub järgneval neljal aastal kokku üle 21 miljoni euro. Juba järgmisel aastal kasvab siseturvalisuse eelarve just selles suunas, et kahekordistada suurematel linnades kiirreageerimisvõimekust.Teine pool on piirkonnakonstaablite arvu suurendamine.

Eesti õpib pidevalt sündmustest kogu maailmas ning siinsetele suurüritustele ja suurematele rahvakogunemistele eelneb alati riskianalüüs, mida kohandatakse vastavalt maailmas toimuvale.

JUHTKIRI

Sõõrumaa ja Mõis: Keski võimu põlistajad

Sõõrumaa-Mõisa valimisliidu käelöömine Savisaare liiduga ennustab koostööd Keskerakonnaga.

Kui Mõisa-Savisaare valimisliit alustas oma tähelendu lubadusega Keskerakonna võim Tallinnas kukutada, siis koostöö Savisaare valimisliiduga ennustab pigem äsja käed löönud seltskonna koalitsiooni Keskerakonnaga. Selle võimaluse murdmise võimalus on siiski revanši ihkaval Reformierakonnal, kellel on põhjust ennast kohalikeks valimisteks tublisti kokku võtta, et suurvormi ajastada riigikogu valimisteks.

Urmas Sõõrumaa ja Jüri Mõisa kokkuleppele minekus Edgar Savisaare nimekirjaga ei ole palju üllatavat: pidev põiklemine selleteemalistele küsimustele vastamises ning rõhutamine, et koostöövõimalusi nähakse kõigiga, jõudis lihtsalt ootuspärase pragmaatilise kokkuleppeni: Savisaar toob hääled, mida Sõõrumaal-Mõisal valimiskünnise ületamiseks pigem ei piisaks, ärimeeste poolt on aga raha, mida kriminaalasjaga kohtu vahet käival Savisaarel on endistel viisidel võimatu hankida. Tuletame siinkohal konteksti loomiseks meelde: kandva osa Savisaare kohtuasjast moodustab altkäemaksu võtmise süüdistus.

Mõlemal seltskonnal on aga puudus liikmeskonnast: Savisaare nimekirjaga on liitunud vähemalt eestikeelsele avalikkusele täiesti tundmatud isikud; Sõõrumaa-Mõis aga kaotasid vastselt Mart Luige, ühtegi tõsiselt võetavat nime pole aga neilgi seni olnud avalikkusele tutvustada.

Jah, muidugi ei too Savisaar enam kokku eelmistel kohalikel valimistel tehtud tippmarki ehk ligemale 40 000 häält, ent isegi poole või kas või veerandiga sellest oleks üksjagu peale hakata. Mõis ja Sõõrumaa on küll tuntud ja oma valimisliiduga saanud erakordselt palju tähelepanu, ent nad taipasid ka ise viimaks, et tuntus ja tähelepanu automaatselt häälteks ei konverteeru. Savisaar saab eestikeelses meediaruumis suurt tähelepanu oma kohtuasjaga, aga venekeelset valijat ei huvita Savisaare kriminaalasi kuigivõrd, st ei sega häält andmast.

Protestihääled jäävad võtmata

Savisaare huvi on Keskerakonnalt vene hääled ära võtta, aga ainuvalitsuseks ühemehebändist ei piisa. Praegu seda muidugi välja ei öelda, ent pärast valimistulemuste kokkurehkendamist võib nimelt käelöömine Keskerakonnaga olla see variant, mis tagab Savisaare huvide esindatuse kohalikus valitsemises. Suuri kultuurilisi konflikte siin vaevalt karta on: tänane Keskerakond ei ole suutnud savisaarlikku asjaajamisviisi murda. Linnapea kohale kandideeriv "tegevlinnapea" Taavi Aas on pikkade aastate jooksul olnud tuttav kõigi korruptiivsete skeemidega, mis Tallinna linnavalitsemisse kuulunud.

Niisiis on Savisaare-Sõõrumaa-Mõisa liit ennast asetanud väljapoole igasuguseid moraalseid kriteeriumeid, mis omakorda teeb ühisosa leidmise Keskerakonnaga käepäraseks.

Savisaarega käe lüües jätsid Sõõrumaa ja Mõis ennast ilma võimalusest kokku korjata protestihääled, mille võinuksid anda parteipoliitikas pettunud. Tõsi, protestihäälte korjamiseks oleks pidanud olema vähemalt mingisugusedki ideed, liikmeskond ja soovitavalt ka eetiline selgroog. Ideid ja selgroogu saab nüüd etendada Reformierakond, mille toetus on parasjagu Keskerakonna omast mõne protsendipunkti võrra maas ehk Eesti poliitmaastikule omaseks saanud seisus. Opositsiooniparteina on neil võimul olevat Keskerakonda mugav kritiseerida, samamoodi end kohtu all oleva Keskerakonna endise esimehe sappa kleepinud ärimehi, kellest vähemalt ühe äriimpeeriumisse kuuluvad Keskerakonnaga sõlmitud Tallinna koolide hooldamise lepingud.

REPLIIK

Käed eemale minu komadest!

Riigikogu liikmele Märt Sultsile ei ole vaja ette öelda, kuidas eesti keeles kirjutada, kuhu ja kui palju panna komasid ning mis on kiillause ja mis ei ole.

ÜLO TOOMSALU
toimetaja

Endise koolijuhi suust on seda kõike üpris kummaline kuulda.

Tema reklaamplakatil seisab: "Head, uue õppehooaja, mõnusat algust." Kui ERRi reporter küsis, kas komasid pole liiga palju, vastas ta: "Aga komad sellepärast, et see on kiillause. "Head mõnusat algust" on tähtis, ja see on eesti keele reeglite järgi kõik õige. Ma ei tea, mida need eesti keele uutjad teevad siin."

Sults teeb selle jutuga sama, mida kasutasid need, kes kallutasid Suurbritannias hääletuse Brexiti kasuks ja kes USAs upitasid võimule Donald Trumpi. Nad hakkasid kõigutama usaldust seniste auväärsete institutsioonide ja kokkulepete vastu ja ütlesid, et pole vaja kuulata eksperte, sest me ise teame palju paremini, kuidas asjad on. Ja kinnitust saadi sellele oma sotsiaalmeediamullis levivast infovoost, kuhu asjatundjate ja ekspertide arvamusel pääsu ei olnud. Ka Sults ütles, et on saanud ämbrite kaupa positiivset tagasisidet.

Nii et ei ole vaja kuulata neid eesti keele instituudi filoloogе ja keelehooldajaid, mis nad segavad meie elu ja häirivad meie poliitikategemist. Me teeme ise endale sellised reeglid, seadused ja institutsioonid, nagu tahame. Eksamitel ja kirjandites ei peaks aga õpetajad sellisele komadega janditamisele tähelepanu pöörama.

Endise koolijuhi suust on seda kõike üpris kummaline kuulda.

Aga eks see Märt Sults olegi üks Donald Trumpi moodi tegelane.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kas pakirobotid on haip?

Pakiautomaatide tootja ja maailma väljaannete esikülgedele välja murdnud Cleveroni juht Arno Kütt räägib Äripäeva värskes raadiosaates, kas robotiseeritud logistika on suureks puhutud mull, nagu paljud kahtlustavad, või mitte.

▶ Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

72

protsenti tõusis Läti firma VEFi aktsia hind börsil, kui omanikku vahetas kõigest 200 aktsiat. VEF sai viimati tähelepanu juulis, kui insaiderid ostsid ligi 20 000 aktsiat.

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

Värsked müügiuudised
Best Sales
www.bestsales.ee

INTERVJUU

Varsti ei kujuta me elu ilma krüptorahata ettegi

Liina Laasi tuntakse internetis EstonianTraderi nime all. Kaupleja, kelle erihuviks on krüptorahad, on veendunud, et see on justkui internet, millest alguses keegi aru ei saanud.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

Kuidas jõudsite kauplemise juurde? Kas teil oli varem selle alaga kokkupuuteid? Kokkupuuteid otseselt ei olnud, aga mingi huvi selle vastu on alati olnud. Töötasin aastaid tagasi Inglismaal Bank of Americas, teisel korrusel oli Merrill Lynchi tiim. Aeg-ajalt käisin sealt läbi ja jälgisin, mis nad teevad, tundus sel hetkel ütlemata põnev. Sealt edasi hakkasin investeerimise ja kauplemise kohta rohkem lugema. Mõni aasta tagasi kolisime Inglismaalt perega Eestisse tagasi, siis hakkasin otsima võimalust kodust tööd teha. Kaalusin mitut varianti ja kuidagi jäi mõte kauplemise peale. Viimase lükke andis üks artikkel, mida lugesin aastal 2014, siis otsustasin proovida ja nii ta läks.

Kas olete saavutanud kauplemisega selle, millest paljud unistavad: finantsvabadus, võimalus töötada igas maailma nurgas? Päris finantsvabadust veel mitte, eks see on ka suhteline mõiste. Aga kindlasti andis see mulle palju võimalusi ja oskusi ning soovi korral võiksin tõesti töötada igas maailma nurgas. Internet enamasti õnneks ei tunne piire. Praegu on parim aeg elamiseks, võid teha seda, mida tahad, seal, kus tahad, millal tahad.

▲ **Bitcoin on praeguseks tunnistatud surnuks juba üle 150 korra, kuid ometi on ta järjest kõrgemale tõusnud, ütleb krüptorahahuviline Liina Laas.** FOTO: ANDRAS KRALLA

Teie blogi (Estoniantrader) puhul hakkab silma kaks huvitavat gruppi: binaarsed optsioonid ning krüptoraha. Mis on kauplemise puhul nende eripärad? Binaarsete optsioonidega ma enam ei kauple, aeg-ajalt jagan nõu varasema kogemuste põhjal. Praegu olen keskendunud krüptorahadele, aga ka sellega kauplemine ei ole minu põhitegevus.

Bitcoini ja krüptorahadega hakkasin kauplema aastal 2014. See valdkond pakkus mulle huvi, olin ka üks Eesti Krüptoraha Liidu (EKL) asutajatest ja olin mõnda aega ka EKLi tegevjuht. Mind huvitab väga just tehnoloogia pool, milliseid lahendusi *blockchain* saab tuua. Samas, kuna hinnamuutused on drastilised, saab sellega ka toredaid

HIND

Bitcoini tõus, mis tegi paljud miljonäriks

bitcoini väärtus USA dollarites

ALLIKAS: BLOOMBERG

Äripäeva Akadeemia

10.10.2017
02.11.2017
Kestus: 2 päeva

Kaido Pajumaa

Soodushind: 619 € (km-ga 742,80 €)
Kehtib kuni 03.09.2017
Tavahind: 699 € (km-ga 838,80 €)

Juhist motivaatoriks

Kuidas töötajaid ja meeskondi juhtida viisil, et töötajad oleksid õnnelikud ja meeskond oma eesmärgid saavutaks?

Info ja registreerimine: Kaire Kaljur / tel: 667 0440 / e-post: kaire.kaljur@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

kasumeid teenida. Tegelen paari krüptorahaprojektiga ja investeerin erinevatesse *altcoin*'idesse. ICO *token*'ite ost on ka mul väike hobi. Väga põnev on vaadata, kui kiirelt see valdkond on arenenud. Eks sealt tuleb suur hunnik mõttetuid projekte ka, mis on loodud puhtalt ICO müügiga raha teenimiseks, aga on ka väga võimsaid uusi aplikatsioone ja tehnoloogiaid, mis on saanud just tänu *token sale*'idele vajaliku rahastuse. Üks minu viimaseid lemmikuid on just äsja lõppenud ICO, Eesti projekt Agrello, mis sai üle 7000 bitcoini rahastust.

Kuigi krüptoraha puhul on tegu suure turu ja teadmiste-oskuste korral ka hea – kuigi riskantse – teenimisvõimalusega, räägitakse ikka veel, et tegu oleks justkui ainult kriminaalide pärusmaaga ja haibiga, mis kohe kokku kukub. Milline on teie hinnang? Seda juttu räägitakse juba seitse aastat. Eks see on uus valdkond ja paljud inimesed ei tea sellest kuigi palju või ei ole viitsinud asjasse süveneda. Kes saab aru krüptoraha olemusest ja sellest, kuidas see toimib, üldiselt sellist juttu ei räägi. Kriminaalide lemmik on tänapäevani siiski sularaha. Bitcoin on praeguseks tunnistatud surnuks juba üle 150 korra. Just paar päeva tagasi püstitas bitcoini hind uue rekordi, 4500 dollarit 1 bitcoini kohta. *Blockchain* toob meile nii palju uusi võimalusi ja saab täielikult muuta seda, kuidas me teeme asju veebis.

Ma võrdleks seda interneti algusajaga. Palju oli neid, kes arvasid, et tegemist on haibiga ja et keegi ei hakka seda kunagi kasutama. Praegu oleme jõudnud kohta, kus isegi minu kadunud vanaisa luges kõiki ajalehti ja maksis arveid internetis. Ilmselt mõnekümne aasta pärast ei oska me kujutada ette maailma ilma *blockchain*'ita.

Kas on kauplejaid, keda ise jälgite? Otseselt kauplejaid ei jälgi, vaatan aeg-ajalt erinevaid finants-*podcast*'e, enamasti tarbin krüptorahade ja *blockchain*'i-teemalist meediat. See teema pakub mulle kõige enam pinget ja kibelen juba näha, kuhu see tehnoloogia meid viia võib.

Kui investeerimise puhul on sageli nii, et teoreetiliselt on võimalik jäljendada näiteks Warren Buffetti strateegiat ja edu saavutada, siis kuidas on kauplemisega: kas jäljendamisega on võimalik edukas olla või tuleb ikkagi oma süsteem välja mõelda? Kindlasti on vabalt võimalik jäljendada teiste juba järeleproovitud strateegiaid, vajaduse korral saab neid enda eelistuste järgi kohandada. Ei ole tingimata vaja hakata jalgratast leiutama.

Mida peaks inimene enne kauplema hakkamist teadvustama? Peaks mõtlema, kas see on miski, millega soovitakse tegeleda ja kas jätkub piisavalt külma närvi. Sellega kaasneb kindlasti suur hulk stressi ja see ei pruugi kõigile sobida.

Kui kaua võtab aega, et nii-öelda põhiteadmised kauplemise kohta omandada, et saaks kaubelda nii, et saab juba ise ka põhjalikult aru, mida teed? Eks see oleneb ilmselt inimesest. Kõige raskem asi, millest kauplemisel tuleb üle saada, on iseendast. 95% kauplejatest hävib. Miks? Sest asi on inimese psühholoogias kinni. Inimaju hakkab tegema väga veidraid otsuseid, kui tegemist on rahaga. Kaotasin ise alustades üsna arvestatava summa raha, pärast seda mõtlesin, et mul on kaks valikut: lepin kaotusega ja lõpetan kauplemise või üritan õppida oma vigadest ja saada aru, mis valesti läks. Hakkasin uurima süvitsi kauplemispsühholoogiat, väga huvitav fenomen tekib kaubeldes: ei tea, kuidas seda eesti keeles nimetada, aga inglise keeles on *risk aversion*.

Inimene võtab palju suuremaid riske, kui rahakaotus on silme ees. Väga lihtne on nii endal terve kauplemiskonto tühjaks teha, kui oled alles alguses ja kogemusi napib. Kui asjad ei lähe sinnapoole, kuhu oleks vaja, haarab sind paanika. Kui ei ole oskuseid selle emotsiooniga tegeleda, võibki ette tulla, et hakkad tegema halbu otsuseid ja jäädki kogu oma rahast ilma. Olukorda teadvustades ja sellest õppides on see muidugi võimalik ümber pöörata. Üldjuhul suurem osa kauplejatest tegutseb emotsioonide najal. Lihtne eduka kauplemise reegel on – osta madalalt ja müü kõrgelt. Enamik hakkab paanika tõttu käituma aga hoopis vastupidiselt.

Kuidas suhtute suure võimendusega kauplemisinstrumentidesse? Ei ole minu teema. Risk on veidi liiga suur.

Olen kuulnud kahte narratiivi: üks ütleb, et hea kaupleja peab 24/7 kuvari ees istuma, silmad punased. Teine ütleb, et piisab paarist tunnist päevas – kui sedagi – ja raha tuleb. Milline on reaalsus? Eks oleneb jällegi ilmselt inimesest. Ma olen proovinud mõlematpidi, terve päev kaubelda mulle ei sobinud. Parem paari tunni kaupa.

Kas teil on kauplemisel lemmikinstrumente? Mulle meeldib enim jälgida mustreid, eriti huvitav on vaadata, kui ettearvatavaks on muutunud viimasel ajal bitcoini hinnamustrid. Väga lihtne on ennustada, millal peaks hind kukkuma hakkama. Minu jaoks on see isegi päris huvitav, sest varem on bitcoini hind kippunud olema väga kaootiline, ma ei osanud oodata, et ta nii ruttu usaldusväärse rütmi leiab. Kõik võib muidugi ka juba homme muutuda. Eks see on nii iga vara või valuutaga.

Kui investeerimise puhul räägitakse, et kõige olulisem on distsipliin, siis mis on oluline eduka kaupleja jaoks? Kauplemispsühholoogia on kindlasti kõige tähtsam. Kui suudad säilitada külma närvi ja pidada kinni endale kehtestatud reeglitest, kõik muu ei ole üldse nii väga keeruline.

Kõige tähtsam küsimus: kas kauplemisega on võimalik pikaajaliselt raha teenida? Kindlasti on, aga tegemist on samamoodi tööga. Mingit ratsa rikkaks saamise skeemi siin kahjuks ei ole. Tuleb teadmised endale selgeks teha ja edasi on kõik praktika.

VARAKLASS

Viski on nagu kuld

Viskiga kauplemise portaali WhiskyInvestDirect juht leiab, et alkoholi investeerida on sama mis osta kulda.

Kauplemisportaali juht Rupert Patrick selgitas, et neil, kes tahavad investeerida kallisse alkoholi, tasuks mõelda Šoti viski peale. Patricki äri on üks osa BullionVaultist, mis on veebipõhine kauplemisplatvorm, mille kaudu saavad investorid kaubelda kulla, plaatina ja hõbedaga.

Patrick märkis CNBC-le antud intervjuus, et need investorid, kes ostavad kangi kulda ning jäävad selle hinnatõusu ootama, võiksid proovida hoopis kallisse viskisse investeerimist – alkohol seisab vaatides aastaid ning 10–15 aasta pärast on tegu millegagi, millega saab kauplemisportaalides kaubelda.

Rare Whiskey Icon 100 indeks tõestab Patricki sõnu. Investorid näivad olevat alkoholi enda jaoks leidnud: haruldaste viskide hind on viimase 12 kuuga tõusnud enam kui 34% võrra.

Patrick selgitab, et majanduslikult helgema tuleviku nimel on ta oma investeeringu teinud järgmiselt: tal on kokkulepped otse tehastega, kellelt ta viskit ostab ning selle seejärel viskikeldrisse hoiule paneb. Seal saab see aastate jooksul valmida ning täiustuda, kuniks hind tasapisi kerkima hakkab. Samal ajal maksab Patrick viskikeldritele hoiustamise eest renti.

Patrick selgitas, et mõnes mõttes on viski nagu kuld: osta, pane see seisma ja oota. Kui õige aeg käes, müü maha või vaheta mõne teise varaklassi vastu. Ta lisas, et sarnaselt kullaga on viskigi puhul selge, et selle hind tõuseb aeglaselt: see tähendab, et tegu pole ajutise hullustusega.

Meedia on kirjutanud, et eriti aktiivsed on viskisse investeerimisel Aasia investorid. Näiteks tegutseb Singapuris viskifond B28, mis ostab viskisid kokku, et need seejärel kallimalt maha müüa.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

FONDID REKLAAM

LHV Varahaldus 25.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,62	1,62	1,62	2,33	2,23	2,83	3,77	4,12	724 079 785
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,42	1,65	1,48	3,15	3,59	88 807 348
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,37	-0,51	-1,53	1,35	2,15	64 933 399
Pensionifond XL, EUR	1,43	1,43	1,43	2,73	3,19	4,64	4,56	5,00	126 482 370
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,91	-0,38	-0,82	1,34	2,22	20 845 520
Täiendav Pensionifond, EUR	1,66	1,67	1,67	2,88	4,48	6,46	6,15	6,31	14 034 370
LHV Pensionifond Indeks	0,67	0,67	0,67		0,44	-	-	-	5 595 347
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,69	0,69	0,69		2,98	-	-	-	1 028 652
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,58	-0,79	-1,38	0,19	1,05	538 547
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,49	11,61	11,61		2,38	4,56	-9,86	7,85	11 411 909,03
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,21	10,32	10,32		8,92	17,29	7,73	5,30	3 772 569,88
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,53	6,59	6,59		8,92	17,29	7,73	5,30	-

Nordea Pensions Estonia 25.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,11	1,11	1,11	6,03	0,73	3,17	2,77	4,23	216 216 021,26
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,95	0,95	0,95	9,15	0,12	5,32	4,07	5,43	29 532 565,36
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	3,74	0,92	0,84	1,65	2,74	23 986 237,51
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,02	0,18	-1,51	1,01	1,74	13 422 356,17
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,48	1,51	1,50	12,15	-0,41	7,73	5,04	7,11	10 768 361,81
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,20	0,5	0,47	2,1	2,89	2 391 546,26

Trigon Asset Management 25.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	21,85	22,63	22,19	7,37	16,27	22,24	19,15	13,07	5 257 806,99
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	34,87	36,11	35,40	11,57	27,13	38,02	11,37	13,73	160 577 363,08
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,97	23,79	23,32	21,51	-6,20	24,64	11,40	2,68	9 128 380,22

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

BÖRS

Skano koosolekuteade pani aktsia tõusma

Skano kutsub 18. septembril Pärnus kokku erakorralise üldkoosoleku, kus plaanib muuta nõukogu koosseisu.

Üldkoosolekul tehakse aktsionäridele ettepanek kutsuda nõukogust tagasi Ülo Adamson ja Martin Mets ning asendada nad Jan Peter Ingmani ja Trond Brekkega järgnevaks viieks aastaks.

Samuti palutakse aktsionäridel pikendada Joakim Heleniuse nõukogu liikme volitusi järgnevaks viieks aastaks.

Peter Ingman on sündinud 23. märtsil 1967. aastal Soomes ning ta on osanik ja juhatuse liige Ingman Groupis.

10
protsenti kerkis eile Skano aktsia.

Trond Brekke on sündinud 26. juunil 1951. aastal Norras ja ta töötab Bernhard Brekke ASi tegevdirektorina. Brekke on mitme firma nõukogus ja juhatuses. Alates 1999. aastast on Brekke Eesti aukonsul.

Kumbki Skano aktsiaid ei oma.

Skano aktsia tõusis eile teate peale 10 protsenti, 0,59 eurole – samas jäi käive varasel pealelõunal tagasihoidlikuks ja ulatus napilt 600 euroni.

ÄRIPÄEV.EE

Äripäev Nr 151 (5749) 29. august 2017

ISSN 1406-2585

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Hea tootlus paneb mõtlema

Mulle kirjutas lugeja, kes suunas mind veel tähelepanelikumalt ühisrahastust jälgima.

Olen varem öelnud, et hoian ühisrahastuses toimuval pingsalt silma peal ning püüdnud endale selgeks teha kõik nimetatud investeerimisvõimaluse kitsaskohad. Seda selleks, et kõikvõimalike riskidega hästi kursis olla.

Eile kirjutas mulle aga ka ise ühisrahastuse kaudu investeeriv lugeja, kes meenutas mulle elulise näite abil positiivset. Ta vihjas, et Endoveri ja CrowdEstate'i koostöös arendatud Aurora Parki kaks etappi lõppesid reedel.

"Kokku tagastati 1,1 miljonit eurot ning tootlus investorile on ligikaudu 17–18 protsenti," kirjutas valdkonnaga hästi kursis olev lugeja.

Investorite ootus ületati

Võtsin vihje peale ühendust CrowdEstate'i tegevjuhi Loit Linnupõlluga, kellega vesteldes selgus, et Aurora Parki projekt tõi investoritele isegi suuremat tulu kui algselt välja lubatud. Täpsemalt kaasati projekti esimeses etapis 650 000 eurot ning tagastati 737 750 eurot ning teises etapis maksti laenatud 312 400 euro asemel tagasi 354 574 eurot. See teeb investorite omakapitali tootluseks vastavalt 17,67 ja 18,45 protsenti.

Linnupõld kinnitas, et vastavalt sõlmitud lepingule oli esialgselt planeeritud investeeringu pikkus kaks aastat intressiga 13,5 protsenti aastas, kuid laen tagastati kiiremini. "Lepingu lisatingimus oli kaasatud kapitali ennetähtaegse tagastamise õigus, mille juhul ei tohtinud investorile makstava intressi summa olla väiksem kui 12 kuu intress," selgitas Linnupõld, miks investor oodatust rohkem teenis.

"Kuna mõlemad rahastuskampaaniad toimusid eelmise aasta novembris, siis teenisid investorid oma 9–10 kuu pikkuse investeeringu pealt aasta intressi," lisas CrowdEstate'i tegevjuht. "Seega oli investeeringu tegelik tootlus kõrgem kui algselt prognoositud," ütles ta.

Lisaks tõi Linnupõld välja, et Endoveri puhul on tegemist end tõestanud arendajaga. "Crowdestate'i investorid on rahastanud kokku üheksat Endoveri ellu viidavat arendusprojekti, millest neli on jõudnud eduka lõpuni ning ülejäänud viis edenevad plaanipäraselt," rõõmustas ta. "Nii meil kui meie investoritel on väga hea meel kaasrahastada Endoveri projektide kapitalivajadust."

Ei välista

Kuna ühisrahastuse valdkond on kahtlemata perspektiivikas, on minult aeg-ajalt küsitud, mis on mind seni tagasi hoidnud ühirahastusplatvormide kaudu investeerimast.

Arvestades suurt raha osakaalu minu portfellis, on aus vastus kahtlemata laiskus, aga ka oma kompetentsi realistlik hindamine. Et olen enam kui 15 aastat aktsiaportfelli haldamisega edukalt hakkama saanud ja tunnen end valdkonnas kindlalt, ei pruugi tähendada, et osutun suurepäraseks investoriks ühisrahastuse maailmas.

Ka seni nähtud tootluse numbrid ei suuda just tingimata kadedaks teha – üksikuid aktsiapositsioone, mis tänavugi minu portfellis 20 või enam protsenti kallinenud, on ju mitu. Samuti olen aastate jooksul näinud mitut õnnestunud investeeringut, kus sissepandud summa on lühikese ajaga mitmekordistunud. Küll sümpatiseerib mulle ühisrahastus kogu portfelli riskide hajutamise kontekstis ja see on ka põhjus, miks ma endiselt valdkonnal silma peal hoian ja investeerimisideena ei välista.

> **Seni nähtud tootluse numbrid ei suuda mind just tingimata kadetaks teha.**

MIS ON MIS

CrowdEstate

Miinimuminvesteering: 100 eurot
Investoreid: 15 882
Raha tõstetud: 20 066 401 eurot
Projekte: 43

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

+0,30%

väärtus 287 723,90 eurot
51% aktsiad / **43%** raha / **6%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Olympic EG	**0,53**
Apple	0,21
Berkshire Hathaway B-aktsia	0,06
Tallink	0
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	-0,02
Lerøy Seafood	-0,2
Statoil	-0,21
Microsoft	-0,26
Apranga	-0,36
Baltic Horizon Fund	-0,76
Ryanair	**-1,27**

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustasu oli 14,13 eurot.
Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustasu oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

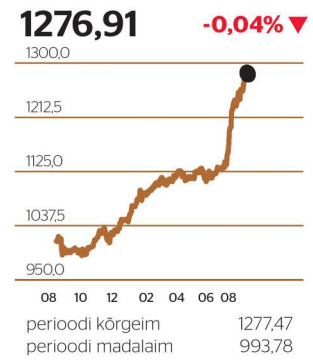

perioodi kõrgeim 1277,47
perioodi madalaim 993,78

INVESTEERIMISGURU

Buffett võttis tagasi tuhandeid töötajaid

Warren Buffettile kuuluva Berkshire Hathaway omanduses olev BNSF Railway Co võttis tagasi tööle enamiku paar aastat tagasi koondatud töötajatest.
Vajadus täiendava tööjõu järele tuleneb suuremast nõudlusest kivisöe ja teravilja järele, mis on tõstnud vedude mahtu raudteel.
"Kivisöe vajadus tõuseb tänu gaasi hinna tõusule ning elektrienergia nõudluse kasvule," ütles ettevõtte pressiesindaja Zak Andersen.
Kaks aastat tagasi vabanes BNSF kulude kokkuhoiu ning efektiivsuse tõstmise eesmärgil ligi 5000 töötajast, kellest nüüd võetakse tööle tagasi ligi 4000. Toona survestas ettevõtet ka tugevnev dollar.
BNSF on USA suurim söevedaja ning ettevõte pole kunagi välistanud töötajate tagasikutsumist.

PANE TÄHELE

Air Berlin saab rahasüsti Saksa valitsus plaanib 150 miljoni euro suuruse laenuga toetada maksejõuetut riiklikku lennufirmat, et tagada 7200 inimese töö ning lendude jätkumine kolmeks kuuks.

Toshiba müüb kiibiäri. Suuruselt teine kiibiäri maailmas müüakse 17,4 miljardi dollariga, ametlikku teadet on oodata neljapäeval.

Kulla hind jõudis uue tähiseni. Ületades 1300 dollari piiri ja maksmaks 1302,8 dollarit unts.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 28.08

USD

Nafta IPE, bbl	52,27
Nafta NYMEX, bbl	47,15
Mootoribensiin, t	544,00
Diislikütus, t	487,25
Kerge kütteõli, t	471,50
Masuut (1% väävel), t	315,00
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,892

Põllumajandus 28.08

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	131,00
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	384,70
Kakao NYBOT, USD/t	1962,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	139,60
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	369,5

Värvilised metallid 25.08

USD/t

Alumiinium LME	2099
Vask LME	6726
Plii LME	2366
Nikkel LME	11680
Tina LME	20480
Tsink LME	3123

Väärismetallid 28.08

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1298,86
Plaatina NYMEX	979,88
Pallaadium NYMEX	936,25
Hõbe COMEX	17,21

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,501	Singapuri dollar	SGD	1,616
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,923
Hiina jüaan	CNY	7,898	Šveitsi frank	CHF	1,139
Hongkongi dollar	HKD	9,329	Taani kroon	DKK	7,439
India ruupia	INR	76,207	Tai baat	THB	39,591
Jaapani jeen	JPY	130,340	Tšehhi kroon	CZK	26,102
Kanada dollar	CAD	1,487	Türgi liir	TRY	4,106
Korea won	KRW	1335,560	Ungari forint	HUF	304,010
Norra kroon	NOK	9,262	USA dollar	USD	1,193
Poola zlott	PLN	4,260			
Rumeenia leu	RON	4,598			

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▼
9,5155

EUR/RUB ▲
69,6590

BÖRS

Tallinn 28.08

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,400	-1,41	-	-	-8,1%	0,86	0,7%
Baltika	0,299	0,34	-	-	-1,2%	2,63	0,0%
Ekspress Grupp	1,330	0,00	-	9,0	9,1%	0,82	4,5%
Harju Elekter	4,310	-0,46	-	2,8	47,1%	1,30	4,2%
LHV Group	11,700	-0,85	-	15,6	21,0%	3,28	1,3%
Merko Ehitus	9,500	0,00	-	22,4	6,1%	1,38	4,3%
Nordecon	1,290	1,57	-	24,0	5,1%	1,22	7,0%
Olympic EG	1,890	0,53	-	9,1	29,0%	2,64	5,3%
PRFoods	0,520	-0,76	-	45,9	1,9%	0,88	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,360	0,00	-	-	-2,7%	1,54	0,0%
Silvano FG	2,760	-0,36	-	11,0	22,8%	2,52	7,2%
Skano Group	0,594	10,00	-	-	-23,0%	0,59	0,0%
Tallink Grupp	1,150	0,00	-	17,8	5,3%	0,95	2,6%
Tallinna Vesi	12,500	0,00	-	11,1	23,8%	2,64	4,3%
Tln Kaubamaja	9,740	0,00	-	15,4	15,4%	2,38	6,5%
Trigon PD	0,620	0,00	-	-	-2,1%	1,16	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,310	-0,76	-	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 28.08

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	9,30	0,43	6,4	0,7	-
Latvijas Gaze	9,33	0,00	23,5	1,1	-
Olainfarm	11,10	-0,89	12,9	1,6	-
SAF Tehnika	6,72	-2,75	12,9	1,7	-

Nordecon ▲
+1,57%

SAF Tehnika ▼
-2,75%

Helsingi 28.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,73	-1,03	19,2	4,5	2,4
Citycon	2,25	0,45	16,1	0,9	6,2
Elisa Comm.	35,91	0,31	18,2	6,5	4,2
Finnair	9,20	-1,29	-	1,8	-
Fortum	15,03	-0,40	35,0	1,1	-
HKScan	3,21	0,31	-	0,5	5,0
Kesko	44,60	-0,20	26,2	2,2	4,5
Neste Oil	35,88	0,22	-	2,4	3,6
Nokia	5,20	-0,57	-	1,7	-
Olvi	32,25	0,94	17,9	3,3	2,3
PKC Group	23,73	0,00	34,19	3,6	-
Stockmann	6,53	0,93	-	0,5	-
Stora Enso	11,02	-5,49	-	1,5	-
UPM Kymmene	22,15	-3,49	-	1,5	4,3
YIT	7,20	0,00	120,0	1,7	3,1

Vilnius 28.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,73	-0,36	-	3,1	5,8
City Service	-	-	-	-	-
Invalda	4,700	0,00	-	-	-
Linas Agro	0,720	-0,55	32,4	0,7	-
Panevezio Statybos	1,300	0,78	-	0,6	-
Siauliu Bankas	0,584	0,00	2,8	1,3	-
Snaige	0,300	0,00	-	0,6	-

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor